

Høringsnotat om Bekendtgørelse om de gymnasiale uddannelser og udkast til gymnasiale læreplaner

1. Indledning

Et udkast til bekendtgørelse om de gymnasiale uddannelser og udkast til gymnasiale læreplaner har i perioden 28. februar 2017 til 27. marts 2017 været sendt i høring hos 36 myndigheder og organisationer. Udkastet er også offentliggjort på Høringsportalen.

Der er pr. 27. marts 2017 fra de hørte myndigheder og organisationer modtaget 21 høringssvar, hvoraf 19 indeholder bemærkninger til udkastet. Desuden er der modtaget 82 høringssvar fra andre.

I notatet er alene medtaget de væsentligste punkter fra høringssvarene. En oversigt med angivelse af, hvem der har afgivet høringssvar, er vedlagt. Der er i enkelte høringssvar kommentarer, der vedrører emner, der ikke er omfattet af udkast til bekendtgørelse eller læreplaner. Disse kommentarer er ikke medtaget i høringsnotatet.

2. Sammenfatning om ændringer i udkastet til bekendtgørelse, herunder læreplaner, i forhold til høringssudkastet

De modtagne høringssvar har givet anledning til følgende væsentlige ændringer i bekendtgørelse og læreplaner i forhold til det udkast, der har været i høring:

- Bekendtgørelsen er ændret i forhold til bestemmelserne om engelsk, fransk eller tysk som undervisningssprog svarende til de i dag gældende regler, således at muligheden for at opnå godkendelse til at udbyde undervisning på engelsk, fransk eller tysk ikke er begrænset til højst en studieretningsklasse på hvert klassetrin.
- Bekendtgørelsen er ændret i forhold til bestemmelser om samlæsning af matematik, således at undervisningen i matematik kan samlæses på tværs af studieretninger og uddannelser, men ikke på tværs af niveauer.
- Bekendtgørelsen er ændret, således at det sikres, at eleverne løbende orienteres om den studieplan, der skal udarbejdes for alle klassens fag og forløb og deres samspil, og den øvrige planlægning og tilrettelæggelse af undervisningen.
- Bekendtgørelsen er ændret, således at det er muligt, at elever med særlige talenter kan afslutte et eventuelt 5. eller 6. fag på A-niveau hurtigere.
- Læreplanerne for hf er justeret, så uddannelsens professionsrettede profil fremstår tydeligere.
- Det er nu fastlagt, at prøverne i almen sprogforståelse og naturvidenskabeligt grundforløb skal placeres sidst i grundforløbet.

Der er udover ovenstående foretaget en række mindre ændringer, herunder ændringer af sproglig og teknisk karakter.

3. Generelle bemærkninger til udkastet til bekendtgørelse om de gymnasiale uddannelser

Danske Gymnasier, Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier, Lederforeningen for VUC, Danmarks Private Skoler, Dansk Erhverv og Dansk Industri er overordnet positive over for udkastet til

bekendtgørelse for de gymnasiale uddannelser og udtrykker tilfredshed med den regelforenklings, der følger af, at bekendtgørelsesudkastet sammenskriver en række gældende bekendtgørelser.

Danske Gymnasier kritiserer, at der ikke i bekendtgørelsesudkastet sættes en klar, tværgående og forpligtende ramme for det flerfaglige samspil samt for de nye kompetenceområder i form af yderligere generelle regler om fortolkningen og implementeringen af elementer i den politiske aftale.

Gymnasieskolernes Lærerforening havde gerne set, at bekendtgørelsesudkastet af hensyn til skolernes administration af reformen havde præciseret lovteksten på en række punkter. Gymnasieskolernes Lærerforening mener desuden, at hvor der i bekendtgørelsesudkastet står ”institutionen” – mod i de gældende bekendtgørelser ”skolens leder” – bør det præciseres, at denne nye formulering rummer et klart ledelsesansvar.

Danske Erhvervsskoler- og Gymnasier finder det problematisk, at bekendtgørelsesudkastet er formuleret med stor vægt på brugen af juridiske termer, hvilket gør teksten svært tilgængelig og øger risikoen for fejlfortolkning af reglerne.

Danske Gymnasieelevers Sammenslutning mener, at bekendtgørelsesudkastet, der samler en række gældende bekendtgørelser for de gymnasiale uddannelser vil skabe forvirring og vil gøre det vanskeligt for elever at gennemskue lovgivningen.

Danske Gymnasieelevers Sammenslutning og Landssammenslutningen af Handelsskoleelever anbefaler, at det i læreplanerne for alle fag indskrives, at eleverne skal inddrages i planlægningen af undervisningen.

Dansklærerforeningen ytrer bekymring over, at der ikke i bekendtgørelsesudkastet findes tværgående bestemmelser, der forpligter alle fag på at arbejde med elevernes skriftlighed.

Departementet for Uddannelse, Kultur, Forskning og Kirke ved Grønlands Selvstyre påpeger, at de i bekendtgørelsesudkastet foreslåede formuleringer vedrørende merit kan give anledning til spørgsmål om, hvorvidt Grønland og Færøerne ikke ses som en del af det danske rige, og foreslår på den baggrund en alternativ formulering.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Der er i udarbejdelsen af bekendtgørelsesudkastet lagt til grund, at den nye, samlede bekendtgørelse skal læses i sammenhæng med *Lov om de gymnasiale uddannelser*, idet ingen bestemmelser fra loven gentages, og således at bekendtgørelsen kun fastsætter nærmere regler på de områder, hvor der i loven er hjemmel til dette.

Ministeriet er enig i, at det er vigtigt, at det sikres, at eleverne orienteres om planlægningen af undervisningen, og der indsættes på den baggrund i bekendtgørelsens § 25 og § 35 ny stk. 5: ” *Stk. 5.* Institutionen orienterer løbende eleverne om studieplanen og den øvrige planlægning og tilrettelæggelse af undervisningen.”

Ministeriet bemærker i forhold til ønsket om en præcisering af bekendtgørelsens formuleringer vedrørende ledelsesansvaret på en række områder, at når der i bekendtgørelsen står ”institutionen”, skal dette forstås således, at institutionens leder under ansvar over for institutionens bestyrelse har ansvaret for, at bekendtgørelsens bestemmelser efterleves.

Ministeriet bemærker i forhold til ønsket om en klar, tværgående og forpligtende ramme for det flerfaglige samspil samt for de nye kompetenceområder, at det vurderes, at det ikke vil være i overensstemmelse med gymnasieaftalen, at der på de pågældende områder sættes yderligere forpligtende rammer end de rammer, der allerede fremgår af bekendtgørelsen og læreplanerne. Dog tydeliggøres det i bekendtgørelsens bestemmelser vedrørende fagligt samspil, at studieplanen også skal beskrive progressionen i samspillet mellem fag og forløb. Således tilføjes i bekendtgørelsens § 25, stk. 1 vedrørende fagligt samspil på hhx, htx og stx samt § 35, stk. 1 vedrørende hf: ”Institutionen fastlægger efter drøftelse med det eller de relevante lærerteam en overordnet, kortfattet og overskuelig plan (studieplan) pr. klasse for *progressionen i samspillet i undervisningen mellem fag og forløb m.v. for at sikre sammenhæng og kontinuitet i uddannelsen.*”

Ministeriet vil efter udstedelsen af bekendtgørelsen udsende en vejledning til loven og bekendtgørelsen, hvor rammerne for og indholdet af uddannelserne og institutionernes arbejde med blandt andet elevernes innovative, digitale og globale kompetencer samt karrierekompetencer, skrivekompetencer og de flerfaglige forløb vil blive samlet, udfoldet og eksemplificeret.

Ministeriet vil i lyset af høringssvaret fra Departementet for Uddannelse, Kultur, Forskning og Kirke ved Grønlands Selvstyre vedrørende meritformuleringerne justere bekendtgørelsens § 65, stk. 3 således: ”...i ét af de øvrige nordiske lande, *Færøerne eller Grønland, ...*”.

4. Bemærkninger til enkeltelementer i udkastet til bekendtgørelse

Fordeling af undervisningstid og fordybelsestid

Fordybelsestid

En række høringssvar berører fordelingen af fordybelsestid til de enkelte fag, som fremgår af bilag 1 til bekendtgørelsesudkastet. Af mange af disse høringssvar fremgår det, at høringsparten mener, at der burde være tildelt fordybelsestid til et eller flere fag/niveauer, eller at den tildelte fordybelsestid i et eller flere fag ikke er tilstrækkelig, og at timetallet til skriftligt arbejde således burde være højere i det/de pågældende fag. Det drejer sig om følgende:

Foreningen af Danske Biologer ønsker fordybelsestid til de naturvidenskabelige fag på C-niveau, herunder biologi C.

Dansklærerforeningen ønsker mere fordybelsestid til dansk A på hf og er utilfreds med, at fordybelsestiden til dansk-historie-opgaven på hhx og htx – i modsætning til stx – tages fra de fag, der indgår i studieområdet og dermed også fra danskfaget.

Historielærerforeningen ønsker på grund af fagets nye skriftlige dimension fordybelsestid til historie A på stx.

Idrætslærerforeningen ønsker begrundet i læreplanens krav om aflevering af skriftlige produkter fordybelsestid til idræt B.

Italiensklærerforeningen beskriver konsekvenserne af reduktionen af fordybelsestid til italiensk A.

Kemilærerforeningen udtrykker på grund af reduktionen af fordybelsestid til kemi A bekymring for det faglige niveau og ønsker desuden fordybelsestid til kemi C og naturvidenskabeligt grundforløb.

Matematiklærerforeningen ønsker det nuværende omfang af fordybelsestid til matematik på alle niveauer fastholdt og anfører, at det bedste middel til at imødegå B-niveauets høje dumpeprocenter vil være en kraftig forøgelse af fordybelsestiden.

Handelsgymnasiernes Matematiklærerforening undrer sig over reduktionen af fordybelsestid til matematik.

HTX Matematiklærerforeningen er bekymret over reduktionen af fordybelsestid til matematik.

Medielærerforeningen er bekymret over, hvordan læreplanens krav om skriftlighed skal føres ud i praksis uden tildelt fordybelsestid.

Foreningen af Lærere i Samfundsfag finder det uhensigtsmæssigt, at der er sket en reduktion i fordybelsestiden til samfundsfag A.

Matematik-, Fysik og Kemilærerforeningen ønsker fordybelsestid til naturvidenskabeligt grundforløb.

Fysiklærerforeningen ønsker mere fordybelsestid til fysik A og B.

Danske Universiteter samt Danmarks Tekniske Universitet, Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet og Københavns Universitet kritiserer reduktionen af fordybelsestid til matematik A og B på stx.

Aalborg Universitet undrer desuden sig over forskellen i fordybelsestiden til matematik A på henholdsvis htx og stx finder det sammen med Roskilde Universitet bekymrende, at historie A på stx ikke er tildelt fordybelsestid.

Dansk Industri ønsker det nuværende omfang af fordybelsestid til de naturvidenskabelige fag fastholdt.

Matematiklærerne på HHX, EUC Nord, Hjørring støtter op om høringssvaret fra Handelsgymnasiernes Matematiklærerforening vedrørende reduktionen af fordybelsestid i matematik.

Matematiklærerne på Slagelse Gymnasium undrer sig over reduktionen af fordybelsestiden i matematik.

Tysklærer Zita Jakobsen, Randers HF og VUC beklager, at der ikke er tildelt fordybelsestid til tysk B og C.

En gruppe afsætningsundervisere fra ZBC, Næstved påpeger desuden, at evalueringsformen for Afsætning B indeholder krav om en skriftlig dimension, selvom der ikke indgår fordybelsestid i faget.

Øvrige høringssvar i forhold til fordelingen af undervisningstid og fordybelsestid

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier og Fysiklærerforeningen ønsker, at det præciseres i bekendtgørelsen, at matematik leverer timer til naturvidenskabeligt grundforløb.

Gymnasieskolernes Lærerforening foreslår, at den generelle reduktion af fordybelsestiden, der følger af de nye bestemmelser om en individuel timepulje, primært udmøntes gennem en reduktion af den mængde fordybelsestid, der i dag er til lokal fordeling på den enkelte institution, hvorved en reduktion af fordybelsestiden til de enkelte fag vil kunne undgås. Foreningen foreslår desuden, at det i

bekendtgørelsen understreges at den nye individuelle timepulje fortrinsvis skal anvendes til læringsforløb, der sikrer det skriftlige kompetenceniveau.

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier ønsker, at bilag 1 om fordelingen af undervisningstid og fordybelsestid justeres, således at også sprogfag og biologi C indgår.

Lederforeningen for VUC finder det problematisk, at fordybelsestiden på hf-enkeltfag er afhængig af, om den enkelte institution som på toårigt hf vælger at tildele hf-e-kursister en individuel timepulje eller vælger at tildele hf-e-kursisterne forhøjet fordybelsestid. Foreningen foreslår i stedet en model, hvor den enkelte institution kan vælge at tildele kursisterne en individuel timepulje eller kan vælge at tildele kursisterne et ekstra fag dog uden at fordybelsestiden forhøjes.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det indgår i den politiske aftale om styrkede gymnasiale uddannelser, at den samlede mængde tid til skriftligt arbejde (fordybelsestid) reduceres som følge af, at den samlede undervisningstid for hver elev tilsvarende øges i form af en individuel timepulje. I forbindelse med tildelingen af den reducerede fordybelsestid er der taget udgangspunkt i den nuværende fordeling af tiden til skriftligt arbejde, hvor fag med meget skriftligt arbejde, herunder særligt matematik, naturvidenskabelige fag og engelsk er tildelt mere fordybelsestid end de øvrige fag. Derudover er faget dansk blevet særligt prioriteret med fordybelsestid. Denne nye prioritering af dansk samt den videreførte prioritering af matematik, naturvidenskabelige fag og engelsk er sket dels for at styrke elevernes skrivekompetencer i dansk, dels for i overensstemmelse med gymnasireformens intentioner fortsat at sikre mere tid til skriftligt arbejde i matematik, de naturvidenskabelige fag og engelsk. Det er på denne baggrund ikke muligt at imødekomme de mange forskellige ønsker om, at der i øvrigt tildeles fordybelsestid eller mere fordybelsestid til enkelte fag.

Hvad angår forslaget om, at reduktionen af fordybelsestiden udmøntes gennem en reduktion af den mængde fordybelsestid, der i dag er til lokal fordeling på den enkelte institution, er det ikke ministeriets opfattelse, at dette er en realistisk mulighed. Dette skyldes, at mængden af fordybelsestid varierer i forhold til de enkelte studieretninger alt efter det samlede omfang af den fordybelsestid, der er tildelt til de indgående studieretningsfag. Således vil der fx ikke være en tilstrækkelig mængde fordybelsestid til lokal fordeling på en naturvidenskabelig studieretning på stx og htx eller en erhvervsøkonomisk studieretning på hhx til at finansiere den øgede mængde undervisningstid i form af den individuelle timepulje.

Hvad angår forslaget om, at det i bekendtgørelsen understreges, at den individuelle timepulje fortrinsvis anvendes til undervisning, der styrker elevernes skrivekompetencer, kan ministeriet bekræfte, at dette er det primære formål med den individuelle timepulje. Dette vil blive tydeliggjort og eksemplificeret i den vejledning til loven og bekendtgørelsen, som ministeriet vil udsende efter udstedelsen af bekendtgørelsen.

Hvad angår forslaget om, at det i bekendtgørelsen præciseres, at matematik bidrager til undervisningstiden i naturvidenskabeligt grundforløb, kan ministeriet bekræfte, at dette indgår i den politiske aftale om styrkede gymnasiale uddannelser. Formuleringen i bilag 1, afsnit 3, om undervisningstiden til naturvidenskabeligt grundforløb på stx ændres på den baggrund til: ”15 timer samt 30 timer fra de fag, der indgår i naturvidenskabeligt grundforløb *samt matematik*”. Ligesom formuleringen i bilag 1, afsnit 1 om undervisningstiden til naturvidenskabeligt grundforløb på htx således ændres til: ”45 timer fra de fag, der indgår i naturvidenskabeligt grundforløb *samt matematik*”.

Ministeriet bemærker i forhold til kritikken af, at fordybelsestiden til dansk-historie-opgaven på hhx og htx tages fra den samlede mængde fordybelsestid, som på den enkelte institution afsættes til studieområdet, at der ikke tilsvarende på stx er en veldefineret timeramme for de flerfaglige forløb, som forbereder eleverne til arbejdet med studieretningsprojektet. Fordybelsestiden til dansk-historie-opgaven på stx må derfor tildeles af den overskydende fordybelsestid, der er til lokal fordeling på den enkelte institution. Dette betyder ikke, at der på den enkelte institution med hhx og htx ikke også vil kunne tildeles fordybelsestid til dansk-historie-opgaven af den overskydende fordybelsestid, der er til lokal fordeling.

Ministeriet bemærker i forhold til forslaget om, at fordybelsestiden ikke forhøjes for kursister på hf-e, der i stedet for den individuelle timepulje tildeles et ekstra fag, at en sådan ændring ikke vil være i overensstemmelse med den styrkelse af elevernes/kursisternes skriftlige kompetencer, som er indeholdt i gymnasieaftalen. Ministeriet henviser til, at institutionen kan vælge at tildele kursisterne på hf-e en individuel timepulje, hvorved der bliver overensstemmelse med fordybelsestiden for elever på toårigt hf, og hvorved kursisterne i de tilfælde, hvor de ønsker at sammenstykke til en fuld hf-uddannelse, heller ikke behøver at tage et ekstra fag.

Virtuel undervisning

Danske Gymnasieelevers Sammenslutning anfører, at 25 % virtuel undervisning er for meget, og foreslår en grænse for virtuel undervisning på 15 %.

Gymnasieskolernes Lærerforening mener, at den nuværende grænse for virtuel undervisning på hf på 20% fastholdes og ikke, som det indgår i bekendtgørelsesudkastet hæves til 25 %.

Dansk Industri efterlyser en klarere definition af begrebet virtuel undervisning med henblik på at sikre, at der ikke gives mulighed for, at undervisningstiden reduceres med op til 25 %, uden at kvaliteten af den virtuelle undervisning sikres.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet bemærker, at bekendtgørelsens bestemmelser vedrørende virtuel undervisning ændres på baggrund af høringssvarene, således at den enkelte institution kan anvende op til 20% af undervisningstiden til virtuel undervisning på alle de gymnasiale uddannelser med undtagelse af hf-enkeltfag, hvor der ikke er fastsat en grænse herfor. Således ændres bekendtgørelsens § 2 vedrørende virtuel undervisning på hhx, htx og stx: "...I studieretningsforløbet kan det være op til 20 pct. af uddannelsestiden i hvert fag.", samt § 33 vedrørende virtuel undervisning på hf: "Institutionen kan anvende op til 20 pct. af undervisningstiden i hvert fag til virtuel undervisning, jf. § 2."

Ministeriet bemærker desuden, at en nærmere beskrivelse af virtuel undervisning vil indgå i den vejledning til loven og bekendtgørelsen, som forventes udsendt efter udstedelsen af bekendtgørelsen.

Grundforløb og valg af studieretning

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier og Handelsskolernes Lærerforening finder det vigtigt, at eleverne i grundforløbet også får en baggrund for at overveje deres valg af gymnasial uddannelse og overveje om en erhvervsuddannelse typisk med et eux-forløb havde været et bedre valg. Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier foreslår på den baggrund en ændring af den foreslåede § 3, stk. 1 i bekendtgørelsesudkastet: "Institutionen tilrettelægger undervisningen i grundforløbet, så eleverne opnår

afklaring af deres faglige interesser og forudsætninger med henblik på deres valg af studieretning og uddannelse”.

Danske Professionshøjskoler, Danmarks Vejlederforening, Studievalg Danmark og Syddansk Universitet anbefaler, at det i bekendtgørelsen specificeres, at introduktionen til studieretningernes hovedområder og til de typer af videregående uddannelser, som den enkelte studieretning er målrettet mod, sker i samarbejde med Studievalg.

Dansk Erhverv og Dansk Industri ønsker, at det i bekendtgørelsen sikres, at eleverne har reelle valg mellem forskellige studieretninger, således at eleverne på stx som minimum kan vælge mellem en studieretning inden for hovedområderne naturvidenskab, sprog og samfundsvidenskab. Dansk Industri foreslår desuden, at den enkelte stx-institution – ligesom i den gældende stx-bekendtgørelse – forpligtes til at oprette en naturvidenskabelig studieretning.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Formålet med grundforløbet er at afklare elevernes valg af studieretning på et fagligt grundlag. Det er således ikke det primære formål med grundforløbet at afklare elevernes valg af ungdomsuddannelse, da denne afklaring i udgangspunktet skal have fundet sted, før elevernes ansøgning om optagelse på den enkelte ungdomsuddannelse.

Hvad angår forslaget om, at det i bekendtgørelsen specificeres, at introduktionen til studieretningernes hovedområder og til de typer af videregående uddannelser, som den enkelte studieretning er målrettet mod, sker i samarbejde med Studievalg, er det ikke ministeriets opfattelse, at denne introduktion til studieretningerne nødvendigvis skal ske i samarbejde med Studievalg, men at dette er en mulighed, når der lokalt er mulighed herfor.

Endelig skal bemærkes, at der jf. § 26, stk. 1 i *Lov om de gymnasiale uddannelser* ikke er hjemmel til at fastsætte nærmere regler om udbud af studieretninger.

Bindinger mellem fag og uddannelser

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier og Handelsskolernes Lærerforening bemærker, at der i læreplanen i international økonomi A refereres til, at eleverne blandt andet skal opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber inden for et relativt stort, matematisk stofområde, og opfordrer derfor til, at behovet for at fastsætte et bestemt matematikniveau for de elever, der har faget, overvejes.

Gymnasieskolernes Lærerforening foreslår, at bindingen i den gældende htx-bekendtgørelse om at teknologi B skal være afsluttet efter 2g videreføres i den nye bekendtgørelse. Dette foreslås for, at teknikfagene på A-niveau kan gennemføres i forlængelse heraf i 3g, hvilket blandt andet vil have betydning for elever på eux.

Danmarks Private Skoler finder det beklageligt, at institutioner med stx ikke kan udbyde kulturforståelse som valgfag. Dette begrundes i hensynet til institutioner med dobbeltkulturelle elever, hvor det vil give god mening, at eleverne udvikler deres evne til at agere og kommunikere inden for og på tværs af kulturer.

Danske Professionshøjskoler kritiserer i lyset af hf-uddannelsens professionsretning, at kulturforståelse ikke kan indgå på hf.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet er enig i, at indholdet af læreplanen for international økonomi A forudsætter en række matematiske kompetencer, og der tilføjes på denne baggrund en binding mellem international økonomi A og matematik i bekendtgørelsens § 13, således at der står: ”Fagene biologi A, fysik A, kemi A, samfundsfag A, *international økonomi A* og finansiering B forudsætter, at eleven senest samtidig med undervisningen i disse fag følger undervisningen i matematik på mindst B-niveau.”

Ministeriet vurderer desuden, at det begrundet i den bindende progression mellem teknologi B og teknikfag A på htx, som er indeholdt i den politiske aftale om styrkede gymnasiale uddannelse, er hensigtsmæssigt, at det i bekendtgørelsen fastsættes, at undervisningen i teknologi B skal være afsluttet 2g. Der tilføjes på denne baggrund til bekendtgørelsens § 17 et nyt stk. 3: ”Stk. 3. Institutionen tilrettelægger undervisningen i teknologi B, så den afsluttes i 2g.”

I forhold til bestemmelsen om at kulturforståelse ikke kan indgå som valgfag på stx og hf, bemærker ministeriet, at denne binding sammen med de øvrige bindinger i bekendtgørelsesudkastets § 8 er en videreførelse af bindinger i de gældende bekendtgørelser, og at disse bindinger har til formål at sikre og tydeliggøre de enkelte gymnasiale uddannelsers profiler. Ministeriet vurderer desuden, at faget kulturforståelse rummer så stort et fagligt overlap til en række af de obligatoriske fag på stx og hf, at det ikke vil give mening at lade faget indgå som valgfag på uddannelsen.

Engelsk som undervisningssprog

En række høringsparter kritiserer, at muligheden for at udbyde undervisning på engelsk, tysk eller fransk i nærmere bestemt omfang begrænses til én studieretningsklasse per årgang. Det gælder:

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier og Handelsskolernes Lærerforening finder bestemmelsen unødigt restriktiv og finder, at begrænsningen er i modstrid med den styrkelse af elevernes globale kompetencer, som er indeholdt i gymnasireformen. Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier henviser desuden til rapport udarbejdet af Rambøll for Undervisningsministeriet i 2014 (”Kortlægning for behovet for internationalt orienteret gymnasial uddannelse”), hvori det vurderes, at efterspørgslen af internationalt orienterede uddannelsesstilbud vil stige i Danmark i de kommende år. Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier foreslår, at begrænsningen til kun én studieretningsklasse ophæves, så muligheden for dispensation i stedet begrænses til én studieretning, men med flere klasser inden for denne studieretning, og så muligheden for dispensation gælder på hver af den enkelte institutions stedlige placeringer.

Danske Gymnasier betragter bestemmelsen som en unødigt detaljstyring og anbefaler bestemmelsen lempet således, at skoler kan få dispensation for flere klasser med engelsk som undervisningssprog.

Gymnasieskolernes Lærerforening anfører, at bestemmelsen om kun én studieretningsklasse per årgang – kombineret med betingelsen om, at der samtidig oprettes en tilsvarende studieretningsklasse, hvor undervisningssproget er dansk – vil betyde en dramatisk ændring på nogle skoler, der har tradition for at udbyde engelsksprogede forløb. Gymnasieskolernes Lærerforening opfordrer på den baggrund til, at bestemmelsen ændres, så den bliver mindre restriktiv.

Danske Gymnasieelevers Sammenslutning kritiserer bestemmelsen, eftersom den vil svække mulighederne for at udbyde engelsksprogede forløb. Danske Gymnasieelevers Sammenslutning opfordrer derfor til, at bestemmelsen – i lyset af gymnasieaftalens intentioner om at styrke elevernes globale kompetencer – gøres mindre restriktiv.

Dansk Erhverv og Dansk Industri finder begge, at bestemmelsen er unødigt restriktiv. Dansk Erhverv mener, at bestemmelsen står i modstrid med intentioner og målsætninger i læreplanerne, hvor det er indarbejdet, at eleverne skal arbejde med deres globale kompetencer. Dansk Industri anfører, at der på mange videregående uddannelser samt på arbejdsmarkedet er behov for studerende og medarbejdere, der er vant til at bruge fremmedsprog. På denne baggrund foreslår Dansk Erhverv og Dansk Industri, at bestemmelsen ændres til kun at omfatte én studieretning per årgang, således at der er mulighed for at oprette flere klasser per årgang inden for denne ene studieretning.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Som udgangspunkt er undervisningssproget dansk, når der undervises på de gymnasiale uddannelser i Danmark. Derfor skal der både i dag og fremover søges om godkendelse i Undervisningsministeriet til at undervise på engelsk, tysk eller fransk på en dansk, gymnasial ungdomsuddannelse. For elever, der ønsker at gennemføre en engelsksproget ungdomsuddannelse, er det i stedet muligt at søge optagelse på en international, engelsksproget uddannelse som International Baccalaureate (IB), som pt. udbydes 16 steder i Danmark.

Ministeriet vurderer dog på baggrund af de indkomne høringssvar, at det på dette punkt vil være hensigtsmæssigt at gå tilbage til de gældende regler på området, således at muligheden for at opnå godkendelse til at udbyde undervisning på engelsk, fransk eller tysk ikke er begrænset til højst en studieretningsklasse på hvert klassetrin.

På denne baggrund ændres bekendtgørelsens § 15, stk. 1 således at der står: "Institutionen kan i særlige tilfælde med godkendelse fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet beslutte, at den i nærmere bestemt omfang anvender engelsk, fransk, tysk eller flere af disse sprog som undervisningssprog." § 15 stk. 2-5 slettes.

Dermed vil muligheden for at opnå godkendelse til at udbyde undervisning på engelsk, tysk eller fransk ikke være begrænset til en studieretningsklasse på hvert klassetrin.

Ministeriet bemærker, at udviklingen i institutionernes godkendelse til og anvendelse af et andet undervisningssprog end dansk vil blive fulgt nøje.

Talentmuligheder

Danmarks Private Skoler beklager, at det i bekendtgørelsesudkastet fastsættes, at alle fag på A-niveau skal afsluttes i uddannelsens sidste år, idet institutioner dermed får svært ved at oprette særlige talentklasser, hvor fag på A-niveau afsluttes hurtigere og giver plads til et 5. eller 6. A-niveau.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vurderer, at det af hensyn til mulighederne for talentfulde elever for at gennemføre dele af uddannelsen hurtigere vil være hensigtsmæssigt, at der i bekendtgørelsen gives mulighed for, at fag på A-niveau, som en elev måtte vælge som 5. eller 6. A-niveau ud over de obligatoriske fag og de centralt fastsatte studieretningsfag, kan afsluttes hurtigere. På denne baggrund tilføjes til bekendtgørelsens § 17 ny stk. 2: "Stk. 2. Hvis der i uddannelsen indgår et 5. og eventuelt et 6. fag på A-niveau ud over obligatoriske fag og studieretningsfag på A-niveau, kan undervisningen i disse fag afsluttes tidligere end uddannelsens sidste skoleår."

Intern evaluering

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier anfører, at de foreslåede bestemmelser vedrørende intern evaluering er unødigt omfattende, og foreslår, at bestemmelserne reformuleres med færre konkrete bestemmelser om, hvorledes den interne evaluering gennemføres.

Gymnasieskolernes Lærerforening anfører kritik af nogle af de i bekendtgørelsesudkastet foreslåede bestemmelser vedrørende intern evaluering og mener, at evalueringer svækkes som dagligt, dialogbaseret pædagogisk værktøj, hvis de anvendes af skolens ledelse til kontrol og dokumentation.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet ændrer på baggrund af forslaget om, at bestemmelserne vedrørende intern evaluering forenkles, bekendtgørelsens § 19, stk. 1 således, at det står: ”§ 19. Institutionen fastlægger inden for rammerne af institutionens kvalitetssystem, jf. kapitel 10, en strategi for dens interne, *regelmæssige evaluering af undervisningen og elevernes faglige standpunkt og udvikling*. Institutionen offentliggør sin strategi på sin hjemmeside.” Desuden udgår stk. 2, således at nuværende stk 3. bliver ny stk. 2, hvori der indsættes: ”Stk. 2. Institutionen omsætter *under drøftelse med lærere og elever* sin strategi efter stk. 1, ...”

Ministeriet bemærker i forhold til kritikken fra Gymnasieskolernes Lærerforeningen af bestemmelserne vedrørende intern evaluering, at der i høringssvaret henvises til bekendtgørelsesudkastets § 19, stk. 3, pkt. 4 og 5, men at det pågældende stk. 3 kun omfatter pkt. 1 – 4. Det er på den baggrund uklart, præcist hvad høringssparten ønsker ændret. Ministeriet bemærker dog i forlængelse heraf, at det ikke er hensigten med bestemmelserne om intern evaluering, at de anvendes til kontrol og dokumentation, men til eventuelle fremadrettede tiltag til forbedring af undervisningen.

Samlæsning

En række høringssparter er kritiske over for, at der i bekendtgørelsesudkastet ikke er mulighed for at samlæse undervisningen på forskellige hold i matematik. Det drejer sig om:

Danske Gymnasier forstår ikke begrænsningen af samlæsning i forhold til matematik og mener ikke, at denne begrænsning kan begrundes i Matematikkommissionens anbefalinger. Det anføres i den forbindelse, at denne begrænsning vil medføre betragtelige merudgifter for institutionerne på grund af de mange hold i matematik, ligesom det anføres, at begrænsningen vil betyde, at institutionerne vil udbyde færre studieretninger med naturvidenskabelige fag på A-niveau. Danske Gymnasier foreslår, at det i stedet overlades til den enkelte skole at tilrettelægge matematikundervisningen, eller at bindingerne for samlæsning af matematik opblødes. Tilsvarende foreslår Danske Gymnasier, at det gøres muligt at samlæse bioteknologi på tværs af stx og htx.

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier og Handelsskolernes Lærerforening finder det uhensigtsmæssigt, at matematik er undtaget fra alle samlæsningsmuligheder. Det anføres i den forbindelse, at dette vil medføre, at færre elever får matematik A. Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier anfører desuden, at især mindre institutioner med hhx ofte kun vil kunne oprette en enkelt studieretning med matematik A, og at det på htx vil betyde, at den enkelte institution vil begrænse sit udbud af naturvidenskabelige studieretninger. Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier og Handelsskolernes Lærerforening foreslår, at samlæsning af matematik på tværs af beslægtede studieretninger muliggøres, men ikke tværs af niveauer.

Lærerforeningen for VUC anbefaler, at begrænsningen af samlæsningsmuligheden mellem matematikhold på toårigt hf og hf-enkeltfag fjernes, idet det i modsat fald vil få negativ indflydelse på udbuddet af matematikhold på A- og B-niveau.

Danmarks Private Friskoler forstår ikke argumentet for begrænsningen af samlæsning i matematik på tværs af fx forskellige naturvidenskabelige studieretninger.

Handelsgymnasiernes Matematiklærerforening udtrykker bekymring om, at begrænsningen af samlæsning i forhold til matematik vil kunne medføre, at institutioner af økonomiske hensyn ikke opretter studieretninger med matematik A.

Dansk Erhverv og Dansk Industri anfører begrundet i ønsket om, at så mange elever som muligt får matematik A, at begrænsningen af samlæsning i matematik kun bør gælde for samlæsning på tværs af niveauer, men ikke for samlæsning på tværs af forskellige studieretninger.

Andre høringssparter er positive over for begrænsningen af samlæsningen i forhold til matematik. Dette gælder: Danske Universiteter, Københavns Universitet, Danmarks Tekniske Universitet, Aalborg Universitet og Aarhus Universitet som alle anser begrænsningen for vigtig af hensyn til det faglige niveau i matematik.

Endelig bemærker Lederforeningen for VUC og Danmarks Private Skoler, at det for hf, hvor der i højere grad end på de øvrige gymnasiale uddannelser er eksaminer efter hvert semester, er uheldigt, at det i bekendtgørelsesudkastet er formuleret således, at samlest undervisning på tværs af niveauer skal afsluttes på samme niveau i det samme skoleår. Lederforeningen for VUC foreslår, at formuleringen ændres til ”i samme eksamenstermin”.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det indgår i den politiske aftale om styrkede gymnasiale uddannelser, at elever som ikke fra starten har valgt matematik på A-niveau, men som efterfølgende ønsker at løfte matematik B til A-niveau i 3g, skal kunne gøre dette på særlige valghold i 3g. Dette betyder, at der ikke i bekendtgørelsen vil kunne gives mulighed for samlæsning i matematik, når der er tale om et eksisterende studieretningshold med matematik A, der løber fra 1g til 3g, og et valghold i matematik, hvor eleverne i 3g løfter matematik fra B- til A-niveau.

Det indgår i Matematikkommissionens anbefalinger, at de forskellige matematikniveauer (A, B og C) skal have tydeligt forskellige profiler, hvilket taler imod, at der i bekendtgørelsen gives mulighed for, at undervisningen i matematik vil kunne samlæses på tværs af niveauer.

Ministeriet vurderer dog, at det vil være hensigtsmæssigt, at den i bekendtgørelsesudkastet foreslåede begrænsning af alle muligheder for samlæsning i matematik opblødes af hensyn til institutionernes mulighed for at udbyde matematik på især A-niveau og – som følge heraf - elevernes muligheder for at vælge faget. Derfor slettes bekendtgørelsens § 29, stk. 1: ”..., bortset fra matematik, ...”, og der tilføjes i bekendtgørelsens § 29 ny stk. 5 (hvorefter nuværende stk. 5 og 6 bliver til hhv. stk. 6 og 7):

”Institutionen kan efter stk. 1 og 2 ikke samlæse undervisningen i matematik på forskellige niveauer, heller ikke når den i samme eksamenstermin afslutter samlest undervisning på samme niveau i faget.”
Dermed bliver det muligt at samlæse undervisningen i matematik på tværs af studieretninger og uddannelser, men ikke på tværs af niveauer.

Ministeriet bemærker desuden, at bekendtgørelsens bestemmelser vedrørende samlæsning af undervisningen i matematik vil blive fulgt med særligt fokus på mindre institutioners mulighed for at udbyde og oprette faget på forskellige niveauer.

Hvad angår ønsket om samlæsning af bioteknologi mellem stx og htx bemærker ministeriet, at faget har forskelligt timetal og fagligt indhold i de to uddannelser, hvorfor forslaget ikke kan imødekommes.

Ministeriet er desuden enig i, at den i bekendtgørelsesudkastet foreslåede formulering vedrørende samlæsning på tværs af niveauer med fordel kan justeres, således at det i bekendtgørelsens § 29, stk. 4 ændres: "... , således at den i samme *eksamenstermin* afslutter samlæst undervisning på forskellige niveauer i faget."

Særligt for hf

Danske Gymnasier beklager, at der ikke er udarbejdet særlige hf-læreplaner til valgfag og fagpakkefag på hf, som tager højde for uddannelsens professionsrettede profil. Danske Gymnasier anbefaler derfor, at der indføres hf-læreplaner til alle fagpakkefag, der afspejler uddannelsens formål og profil, eller at der sker en justering af bestemmelserne om at anvendelsen af læreplaner skal tones i forhold til den enkelte uddannelses profil.

Lederforeningen for VUC kritiserer de i bekendtgørelsesudkastet fastsatte forudsætninger for at påbegynde udarbejdelsen af den større skriftlige opgave og eksamensprojektet på hf-enkeltfag, idet det påpeges, at bestemmelserne er for uflexible, og at en del kursister under disse forudsætninger vil være nødt til at forlænge deres uddannelse.

Lederforeningen for VUC ønsker, at det af hensyn til de eux-forberedende forløb, som mange VUC'er udbyder i samarbejde med erhvervsskolerne, fortsat skal være muligt at tilbyde dansk C som fag på hf-enkeltfag.

Gymnasieskolernes Lærerforening ønsker, at formålet med og indholdet af projekt- og praktikforløbene på hf klargøres i bekendtgørelsen eller i vejledningen.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vurderer, at spørgsmålet om behovet for udarbejdelse af nye læreplaner i fag, der ikke i dag har særskilte læreplaner for hf, bør indgå i arbejdet med at følge implementeringen af reformen, herunder en kortlægning af hvilke fagpakker, der oprettes på den toårige uddannelse til hf-eksamen. Det er ministeriets vurdering, at det kan være hensigtsmæssigt at udarbejde specifikke læreplaner for hf-uddannelsen i de B-niveaufag, der viser sig at være særligt benyttede i fagpakker på hf. Ministeriet vil blandt andet inddrage lederforeningerne i forhold til en igangsættelse af dette arbejde, herunder i forhold til en vurdering af hvilke fag og niveauer det vil være særligt relevant at se på.

Ministeriet vurderer, at det vil være hensigtsmæssigt at skærpe bestemmelserne vedrørende toning af læreplanerne, når der på hf anvendes læreplaner fra de andre gymnasiale uddannelser. På den baggrund indsættes i bekendtgørelsens § 36, stk. 2: "... , således at kernestof, supplerende stof, didaktiske principper og arbejdsformer tones i forhold til *hf*-uddannelsens *professionsrettede og praksisorienterede* profil."

Ministeriet vurderer, at det på baggrund af høringssvaret om forudsætningerne for at påbegynde udarbejdelsen af den større skriftlige opgave og eksamensprojektet på hf-enkeltfag er nødvendigt at justere bestemmelserne, således at bekendtgørelsens § 44, stk. 2 justeres til: "Det er en forudsætning for, at kursisten kan begynde på udarbejdelsen af den større skriftlige opgave, at kursisten har gennemført undervisning og aflagt de tilhørende prøver i *et sådant omfang, at kursisten efter institutionens vurdering kan afslutte til en fuld højere forberedelseseksamen senest inden for det kommende semester.*" og som ændring

af stk. 3 indsættes: ”Det skriftlige eksamensprojekt omfatter to fag (...) Det er en forudsætning for, at kursisten kan påbegynde det skriftlige eksamensprojekt, at kursisten *har gennemført undervisning og aflagt prøver i et sådant omfang, at kursisten efter institutionens vurdering kan afslutte til en fuld højere forberedelseksamen senest inden for det kommende semester.*” Dermed ændres forudsætningerne for, at kursisten kan udarbejde større skriftlig opgave og eksamensprojekt, fra en række specifikke fagkrav til institutionens samlede vurdering af, om kursisten inden for rimelig tid kan afslutte til en fuld hf-eksamen.

Hvad angår muligheden for at udbyde dansk C på hf-enkeltfag, bemærker ministeriet, at denne mulighed også fortsat vil være til stede, og at læreplanen for dansk C, som ved en beklagelig fejl ikke var med i høringsmaterialet, vil blive offentliggjort på ministeriets hjemmeside sammen med de øvrige læreplaner, når bekendtgørelsen udstedes.

I forhold til ønsket om en beskrivelse af projekt- og praktikforløbene bemærker ministeriet, at dette vil indgå i den vejledning til loven og bekendtgørelsen, som ministeriet forventer at udsende efter udstedelsen af bekendtgørelsen.

Kvalitetsbestemmelser og trivselsmåling

Dansk Industri anfører, at der i forhold til de i bekendtgørelsesudkastet foreslåede bestemmelser vedrørende institutionens kvalitetssystem mangler regler, der sikrer, at institutionen følger op på, at studenterne kommer videre i uddannelsessystemet. Dansk Industri foreslår, at skolerne forpligtes til at indsamle informationer om elevernes videre uddannelse efter studentereksamen.

Danske Private Skoler og Dansk Friskoleforening ønsker, at de private gymnasier ikke forpligtes til at anvende den nye, årlige trivselsmåling. Dansk Friskoleforening foreslår, at Rudolf Steinerskolerne i stedet får mulighed for at erstatte trivselsmålingen med en udvidet undervisningsmiljøvurdering.

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier foreslår, at der i forbindelse med udviklingen af den nye, årlige trivselsmåling tages højde for allerede eksisterende spørgerammer på erhvervsskolerne.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet bemærker i forhold til høringssvaret om kvalitetsbestemmelserne og forslaget om, at institutionerne skal forpligtes til at indsamle informationer om elevernes videre uddannelse, at institutionerne allerede i dag har adgang til data om studenternes overgang til videregående uddannelse. Ministeriet bemærker endvidere, at det er indeholdt i gymnasieaftalen, at arbejdet med kvalitetssikring og udvikling på de gymnasiale uddannelser skal følge retningsgivende mål, herunder blandt andet i forhold til studenternes overgang til videregående uddannelser, og at de konkrete mål for den enkelte institution fastlægges af den pågældende institution. Ministeriet vurderer på denne baggrund, at det er hensigtsmæssigt, at der i bekendtgørelsens § 59, stk. 1 tilføjes: ”Institutionen anvender sit system efter lovens § 71 til kvalitetsudvikling og resultatvurdering med henblik på, at institutionen *sætter egne mål for og udvikler kvaliteten i sine gymnasiale uddannelser og enkeltfag...*”

Ministeriet bemærker i forhold til ønsket om, at de private gymnasier og Steinerskolerne fritages for at anvende den nye, årlige trivselsmåling, at det fremgår af gymnasieaftalen, at de retningsgivende mål bl.a. skal sætte retning for en øget indsats vedr. elevernes trivsel, og at mål vedrørende elevernes trivsel indebærer indførelse af årlige trivselsmålinger. Det fremgår ikke af aftalen, at private institutioner er undtaget fra de årlige trivselsmålinger, og ønsket vedrørende private gymnasier og Steinerskolerne imødekommes derfor ikke.

Ministeriet bemærker desuden i forhold til forslaget om, at der i forbindelse med udviklingen af den nye, årlige trivselsmåling tages højde for eksisterende spørgerammer, at det er et opmærksomhedspunkt for den ekspertgruppe, der skal give anbefalinger til indholdet i den obligatoriske trivselsmåling, at målingen skal tage udgangspunkt i de trivselsmålinger, som allerede gennemføres på de gymnasiale uddannelser.

pre-IB

Danmarks Private Skoler finder det uheldigt, der i bekendtgørelsesudkastet tales om IB og pre-IB og ikke i stedet ”internationalt anerkendte uddannelser”, hvorved andre internationalt anerkendte uddannelser udelukkes.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet bemærker, at der i *Lov om de gymnasiale uddannelser* alene er hjemmel til at fravige bestemmelser om tilrettelæggelsen af det første år i htx og stx på institutioner, der er godkendt til udbud af International Baccalaureate (IB).

Merit

UFM anbefaler, at UVM fortsat stiller den oversigt over niveaubetegnelser, der fremgår af den nuværende meritbekendtgørelse, til rådighed for de videregående uddannelsesinstitutioner. UFM ønsker endvidere oplyst, om de videregående institutioner – i lighed med de gymnasiale institutioner, jf. udkastets § 72 – skal tage konkret stilling til en evt. forældelse af fag på niveauer, der er mere end 5 år gamle. Også Københavns Universitet peger på behovet for, at den omtalte oversigt videreføres.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Den omtalte oversigt, der i dag fremgår af meritbekendtgørelsens bilag 1, og som sammenholder niveauer på fag fra ældre eksamener med de gældende niveauer, vil i en opdateret form fremover blive offentliggjort på styrelsens hjemmeside. Oversigten har bindende virkning for de gymnasiale institutioners afgørelser om merit. Oversigten er vejledende for de videregående uddannelsesinstitutioner, når de træffer afgørelser om optagelse og i den forbindelse skal vurdere niveauer på fag fra ældre eksamener – det gælder også, når niveauerne er mindre end 5 år gamle.

Danske Gymnasier og Danske Gymnasieelevers Sammenslutning anfører, at elevernes vilkår for merit forringes, da § 142, stk. 3, i den gældende stx-bekendtgørelse ikke videreføres.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Efter den gældende § 142, stk. 3, i stx-bekendtgørelsen kan en elev, der flytter skole, og derfor er afskåret fra at fuldføre et fag på B- eller A-niveau, hvis den nye skoles leder finder grundlag herfor, på eksamensbeviset få overført sin sidst givne standpunktskarakter i faget som afsluttende standpunktskarakter for et lavere niveau i faget. Efter den gældende § 142, stk. 4, kan en elev, der har afsluttet et fag på B- eller A-niveau med en karakter i faget under bestågrænsen, hvis skolens leder, blandt andet på baggrund af tidligere givne standpunktskarakterer, finder grundlag herfor, på anmodning få udleveret attestation for, at faget er afsluttet og kan anses for bestået på et lavere niveau. Begge regler findes tillige i de gældende hhx- og htx-bekendtgørelser. At reglerne ikke videreføres i den nye bekendtgørelse, udelukker ikke, at den modtagende skoles leder kan give merit for hele undervisningen i forhold til et lavere niveau i faget og i den forbindelse, afhængigt af den foreliggende dokumentation, anse en tidligere givet standpunktskarakter for at være et retvisende billede af elevens afsluttende standpunkt på dét niveau. Tilsvarende gælder, at en skoles leder også fremover vil kunne

imødekomme en anmodning fra en tidligere elev om at erklære, at eleven må anses for at have bestået et fag på et lavere niveau end det niveau, hvorpå eleven har aflagt prøve med et ikke-bestået resultat.

5. Generelle bemærkninger til de gymnasiale læreplaner

Prøver med 24/48-timers forberedelse

Danske Gymnasier, Gymnasieskolernes Lærereforening (GL), VUC Lederforeningen og VUC Bestyrelsesforeningen og Danske Gymnasieelevers sammenslutning (DGS) anbefaler, at antallet af prøver med 24/48-timers forberedelse udvides udover de syv fag/niveauer, der er foreslået i læreplanerne. De anbefaler, at læreplansgruppernes forslag følges. Der peges i høringsvarene på, at den foreslåede reduktion af prøver med 24/48-timers forberedelse vil bryde med princippet om, at eleverne skal møde varierede prøveformer, fordi for få elever vil møde prøver med 24/48-timers forberedelse, at prøver med 24/48-timers forberedelse gør det muligt at afprøve et bredere spænd af kompetencer end prøver med kort forberedelsestid, at prøver med 24/48-timers forberedelse kommer tættest på den daglige læringssituation, og desuden, at det ikke er dokumenteret, at prøver med 24/48-timers forberedelse er socialt skævvridende.

Danske Universiteter har ingen samlede bemærkninger til reduktionen i antallet af prøver med 24/48-timers forberedelsestid. Studienævnet for Historie på Aalborg Universitet mener dog, at et bortfald af prøve med 24-timers forberedelse i historie vil svække elevernes evne til og træning i at arbejde selvstændigt med historiske problemstillinger, fordi eleverne ved den korte forberedelsestid ikke har tid til at formulere en problemstilling til et kildesæt. Københavns Universitet bemærker, at prøveformer med synopsis i de senere år er blevet en udbredt prøveform på universiteterne, og at det er hensigtsmæssigt, at der under ungdomsuddannelserne er mulighed for at opnå erfaring med de forskellige prøveformer, der indgår på de videregående uddannelser.

Dansk Industri (DI) støtter forslaget om, at prøver med 24/48-timers forberedelse reduceres kraftigt.

Dansk Erhverv mener, at det kan være hensigtsmæssigt, at begrænse antallet af prøver med 24/48-timers forberedelse, da disse prøveformer kan være socialt skæve. Dansk Erhverv peger på, at studieretningsprojektet (SRP), ifølge deres undersøgelse, har en social skævhed, og at dette mønster sandsynligvis også kan forekomme ved prøver med 24/48-timers forberedelse.

Jan Havreland, VUC Holbæk, mener, at prøver med 24-timers forberedelse er problematiske, og derfor skal afskaffes. Der peges på, at prøver med 24-timers forberedelse medfører, at eleverne ikke gider forberede sig i timerne, at prøver med 24-timers forberedelse i ekstrem grad favoriserer elever, der kan få hjælp hjemmefra, og desuden at en afskaffelse af prøver med 24-timers forberedelse vil medføre en reel niveauforskel mellem prøver på C-niveau og prøver på B-niveau.

Biologi

Foreningen af Danske Biologer (FaDB) bakker op om læreplansgruppernes forslag om prøve med 24-timers forberedelse i henholdsvis biologi A (stx), bioteknologi A (stx) og bioteknologi A (htx), fordi prøveformen formår at evaluere den daglige undervisning og de faglige mål og kompetencer på en tilfredsstillende måde. Der peges i høringsvaret på, at prøven med 24-timers forberedelse blev initieret på baggrund af de videregående uddannelsers ønske, om, at eleverne skulle kunne læse, bearbejde og kritisk anvende videnskabelige artiklers faglige indhold og data. Der peges endvidere på, at eleverne ifølge den nye læreplan i biologi A (stx) skal arbejde med "big data" og databaser på internettet for at styrke deres digitale kompetencer og for selvstændigt at kunne anvende forskellige matematiske

analyser og koble dem til komplicerede biologiske problemstillinger. FaDB anfører, at hvis prøven med 24-timers forberedelse fjernes, så fjernes samtidigt grundlaget for at evaluere disse centrale faglige mål og kompetencer.

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier (DEG) foreslår at prøve med 24-timers forberedelse bevares i henholdsvis bioteknologi A (htx) og biologi B (htx), da det giver elever bedre mulighed for at dykke ned i en biologisk problemstilling og vise, at de forstår at analysere og diskutere den. DEG peger på, at den korte forberedelse vil føre til en eksamen, der mere tester ”papegøjelæring” end dybere forståelse.

Engelsk

Engelsklærerforeningen gør opmærksom på, at afskaffelsen af prøve med 24-timers forberedelse i engelsk B (hf) vil få utilsigtede virkninger. Der peges i høringssvaret på, at der er gode erfaringer med prøveformen, at kursister oplever en større sikkerhed i eksamenssituationen, og at flere kursister derfor får en eksamen, at hf-kurserne ikke har erfaring for, at prøver med 24-timers forberedelse har social slagside, og at prøven med lang forberedelse er studieforberedende. Der peges endvidere på, at kort forberedelsestid har social slagside, idet kursisterne ofte kommer fra hjem uden bogreoler, hvorfor de er uvante og langsomme læsere.

Erhvervsskolernes Engelsklærerforening ser gerne, at det er op til den enkelte lærer, om der skal benyttes en prøve med lang eller med kort forberedelsestid på det enkelte prøvehold i henholdsvis engelsk A (htx) og engelsk A (hhx). Der peges i høringssvaret på, at 24-timers forberedelse giver mulighed for ekstra fordybelse i analysen af eksamensteksten og for at arbejde med længere, autentiske tekster, hvilket er med til at sikre sammenhæng mellem undervisning og prøve. Prøve med 24-timers forberedelse tilgodeser ifølge Erhvervsskolernes Engelsklærerforening både de fagligt dygtige og de fagligt svage elever.

Fysik

Fysiklærerne på Viborg Tekniske Gymnasium anfører i forhold til prøven i fysik B (htx), at afskaffelsen af 24-timers forberedelse medfører en risiko for, at specielt eux-elever kommer til at træne et sæt standardøvelser i fysik, snarere end at lære at tænke fysik.

Idræt

Danske Gymnasier forudser en række planlægningsmæssige problemstillinger ved 24-timers forberedelse i prøven i idræt C, idet institutionerne vil have vanskeligt ved at leve op til kravet om, at eleverne i forberedelsestiden skal have mulighed for at benytte relevante idrætsfaciliteter, og idet den korte forberedelsestid på 24 timer vanskeliggør udarbejdelsen af en god eksamensplan.

Italiensk

Italiensklærerforeningen er tilfreds med, at 24-timers forberedelse er afskaffet i italiensk A (stx), idet den lange forberedelsestid kunne give social slagside og favorisere de elever, der havde eller kunne skaffe sig hjælp fra italiensksprogede familiemedlemmer.

Historie

Historielærerforeningen for gymnasiet og hf anbefaler, at prøven med 24-timers forberedelse fastholdes i historie A (stx) og historie B (hf). Der peges i høringssvaret på, at prøven med 24-timers forberedelse er velegnet til at teste opfyldelsen af de faglige mål i historiefaget, fordi eleverne ved prøven selv skal formulere historiske problemstillinger og selvstændigt bearbejde forskelligartet historisk materiale, at prøven med 24-timers forberedelse styrker den demokratiske dannelse, at det ikke er dokumenteret, at prøver med 24-timers forberedelse er socialt skævvridende, og at den i læreplanerne foreslåede

forberedelse på 90 minutters forberedelse især vil være problematisk for læsesvage elever. Historielærerforeningen for gymnasiet og hf noterer sig, at eksamensgrundlaget ved prøven med 24-timers forberedelse kan være for snævert, og foreslår, at dette imødegås ved et krav om, at der under eksaminationen skal perspektiveres til mindst ét andet forløb end det af eleven udtrukne.

HistorieLab - Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling anbefaler, at prøven med 24-timers forberedelse fastholdes i historie A (stx), historie B (hf) og historie B (hxx); alternativt suppleres med mere projektorienterede prøveformer. Der peges i høringssvaret på, at den i læreplanerne foreslåede prøve risikerer at arbejde imod fagets formål og mål og understøtte elevers opfattelse af, at faget er reproducerende i sin natur, og at det ikke er dokumenteret, at prøver med 24-timers forberedelse er socialt skævvridende.

Lone Simonsen, Aalborg Katedralskole ønsker, at prøven med 24-timers forberedelse bevares i historie A (stx), fordi prøveformen afspejler undervisningen, og fordi prøven giver de fagligt svage elever uden forældrehjælp en mulighed for at fordybe sig og benytte deres faglige værktøjskasse.

Historielærergruppen på Sønderborgs Statsskole er tilhængere af prøven med 24-timers forberedelse i historie A (stx), fordi prøven giver mulighed for at eleverne kan vise bredden i faget og i deres viden. De frygter, at en forberedelse på 90 minutter vil stille de fagligt svage elever svagere, fordi de vil bruge uforholdsmæssigt meget tid på at læse det udleverede materiale.

Foreningen af Historielærere ved Handelsgymnasiet (FHH) mener, at den nuværende prøve med 24-timers forberedelse i samtidshistorie B (hxx) vil give en mere hensigtsmæssig sammenhæng mellem indhold, faglige mål og eksamensform i den nye læreplan for historie B (hxx), end den i læreplanen foreslåede prøve med kort forberedelsestid. Der peges i høringssvaret på, at eksaminanden skal have god tid med eksamensgrundlaget, hvis eleven skal kunne demonstrere historiefagets kundskaber ved prøven, at en prøve med 24-timers forberedelse vil sikre sammenhæng mellem prøveform og resten af læreplanen, at en bevarelse af prøve med 24-timers forberedelse vil underbygge en kontinuitet mellem den nuværende og den nye læreplan, og desuden at fagligt udfordrede elever vil have svært ved at arbejde problemorienteret med 90 minutters forberedelse. FHH noterer sig, at en indvending mod prøve med 24-timers forberedelse er, at eksamensgrundlaget er for snævert, og bemærker hertil, at indvendingen bygger på en fejlagtig forståelse af historiefaget som et fag, der udelukkende handler om instrumentel videnstilegnelse.

Morten Uhrskov Jensen, Herlufsholm Skole, anbefaler, at man genindfører en kort forberedelsestid for elever, der skal til eksamen i historie på A-niveau eller B-niveau, fordi prøver med 24-timers forberedelse har social slagside, og fordi det er afgørende, at eleverne lærer, at man i det senere studie- og arbejdsliv prioriterer sin tid, læser grundigt op på det faglige stof for derpå at kunne levere, hvad der kræves, i løbet af ret kort tid.

Naturgeografi

Geografilærerforeningen ser det ikke som et tab, at prøven med 24-timers forberedelse i naturgeografi B (stx) er erstattet af en prøve med en én times forberedelsestid.

Psykologi

Psykologilærerforeningen mener, at det vil være hensigtsmæssigt at bevare prøven med 24-timers forberedelse i psykologi B (valgfag), da prøveformen bedst afspejler fremtidens krav i uddannelse og på arbejdsmarkedet. Der peges i høringssvaret på, at 24-timers forberedelse giver eleven mulighed for at vise selvstændighed, og sikrer at eksamen ikke bliver ”papegøjesnak”, samt at 24-timers forberedelse

giver eleven tid til at udtænke og opstille flere psykologiske problemstillinger på forskellige taksonomiske niveauer. Der peges endvidere på, at de eksamensangste og de fagligt svage elever bedre kan overskue og strukturere stoffet, at forskellen mellem hurtige og langsomme læsere udjævnes, og at elever med psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse har stor gavn af den ro, som den lange forberedelsestid giver.

Samfundsfag

Forening af Lærere i Samfundsfag (FALS) argumenterer for, at den mundtlige prøve med 24-timers forberedelse skal bibeholdes i henholdsvis samfundsfag A (stx), samfundsfag B (stx) og samfundsfag B (htx). Der peges i høringssvaret på, at opfyldelse af de faglige mål i samfundsfag kræver 24-timers forberedelse, da det er en del af de faglige mål i samfundsfag, at eleverne skal formulere præcise faglige problemstillinger og indsamle og bearbejde dansk og fremmedsproget materiale, og desuden at der indgår i fagets arbejdsformer, at der skal arbejdes mod selvstændiggørende og studieforberedende arbejdsformer, så at eleverne selvstændigt kan opstille, undersøge og forklare faglige problemstillinger. Der peges endvidere på, at aktualitetskravet i samfundsfag har brug for 24-timers forberedelse, fordi en kort forberedelsestid ikke giver mulighed for at opfylde aktualitetskravet på en kvalificeret måde. Der peges desuden på, at fagligheden lider uden 24-timers forberedelse, fordi eleverne ikke får mulighed for at arbejde selvstændigt med materialet ved prøven, og prøven derfor kan blive ”papegøjesnak”. Endelig peges der med henvisning til EVA-rapport fra 2013 på, at der ikke er social slagside ved 24-timers forberedelse.

Samfundsfagslærerne på Vejen Gymnasium og hf er bekymrede over den nye prøveform i samfundsfag, og frygter at eksamen bliver en opremnsning af teorier og begreber, fremfor at der arbejdes problemorienteret.

Morten Uhrskov Jensen, Herlufsholm Skole, anbefaler, at man genindfører en kort forberedelsestid for elever, der skal til eksamen i samfundsfag på A-niveau eller B-niveau, fordi prøver med 24-timers forberedelse har social slagside, og fordi det er afgørende, at eleverne lærer, at man i det senere studie- og arbejdsliv prioriterer sin tid, læser grundigt op på det faglige stof for derpå at kunne levere, hvad der kræves, i løbet af ret kort tid.

Tysk

Tysklærerforeningen mener, at den nye eksamensform i henholdsvis tysk begyndersprog A (stx), tysk fortsættersprog A (stx) og tysk fortsættersprog B (stx) med kort forberedelsestid bedre vil kunne afdække elevens egne kompetencer end den tidligere prøve med 24-timers forberedelse.

Tyskfaggruppen på Køge Handelsgymnasium mener, at det bør overvejes om prøven med kort forberedelsestid er gavnlig og hensigtsmæssigt at benytte. Der peges på, at prøven med kort forberedelsestid muligvis afspejler elevernes reelle faglige niveau bedre end prøven med 24-timers forberedelse, men at prøven med 24-timers forberedelse er mere pædagogisk og tryghedsskabende for eleverne. Afledt heraf frygter Tyskfaggruppen på Køge Handelsgymnasium en højere dumpeprocent med den foreslåede prøve med kort forberedelsestid. Handelsskolernes Tysklærerforening er enig i disse synspunkter.

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier (DEG) finder det ærgerligt, at prøven i tysk med 24-timers forberedelse ændres til en prøve med kort forberedelse, idet den nuværende prøve løfter både de fagligt svage og de fagligt stærke elever. DEG er bange for, hvad en prøve med kort forberedelse vil betyde for elevernes oplevelse af eksamen og af faget.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det fremgår af aftalen om styrkede gymnasiale uddannelser, at der i dag er et meget stort antal 24-timers prøver, og at antallet skal nedsættes under hensyntagen til, at 24-timers prøver bevares, hvor de er fagligt velbegrundede, hvilket bl.a. gør sig gældende i fag i de erhvervsgymnasiale uddannelser.

Der er i de udsendte læreplaner foreslået prøver med 24/48-timers forberedelse i syv fag/niveauer. Det drejer sig om innovation B (valgfag), erhvervs-case B (hhx), informatik C (hhx), idræt C (stx og hf) og idræt B (valgfag og htx). Derudover har læreplansgrupperne i følgende fag/niveauer foreslået muligheden for 24/48-timers forberedelse: biologi A (stx), historie A (stx), samfundsfag A (stx), samfundsfag B (stx), engelsk B (hf), historie B (hf), samfundsfag B (htx), psykologi B (valgfag), bioteknologi A (stx), bioteknologi A (htx) samt i engelsk B (gsk). I forhold til engelsk B (gsk) bemærkes, at særskilte læreplaner for gsk ikke har været udsendt i høring.

Ministeriet bemærker, at de indkomne høringssvar, med nogle undtagelser, anbefaler, at antallet af fag/niveauer med prøver med 24/48-timers forberedelse øges i forhold til de syv fag/niveauer, der er foreslået i de udsendte læreplaner. Kun i få tilfælde vedrører dette fag/niveauer udover de 18, der er nævnt i høringssvarene.

Som begrundelse for at øge antallet peges der i høringssvarene, med en vis variation i forhold til de forskellige fag, særligt på:

- at den foreslåede reduktion af antallet af prøver med 24/48-timers forberedelse vil bryde med princippet om, at eleverne skal møde varierede prøveformer,
- at prøver med 24-timers forberedelse giver bedre mulighed for at afprøve en vifte af viden og kompetencer end prøver med kort forberedelsestid i forhold til nogle af de konkrete fags mål,
- at prøver med 24-timers forberedelse er studieforberedende,
- at 24-timers forberedelse giver bedre mulighed for at arbejde problemorienteret, i modsætning til reproducerende, ved prøven,
- at prøver med 24-timers forberedelse giver sammenhæng mellem undervisning og prøve,
- at prøver med 24-timers forberedelse giver sammenhæng mellem prøven og resten af læreplanen i nogle fag, særligt i forhold til læreplanens faglige mål og arbejdsformer,
- at det ikke er dokumenteret, at 24/48-timers forberedelse er socialt skævvridende, og
- at kort forberedelse stiller de fagligt svage elever, herunder elever, der læser langsomt, vanskeligt ved prøverne.

Overfor dette peges der i nogle af høringssvarene på:

- at eksamensgrundlaget bliver for snævert ved prøver med 24-timers forberedelse,
- at 24-timers forberedelse favoriserer elever, der kan få hjælp af deres netværk, fx af familiemedlemmer,
- at prøver med kort forberedelsestid bedre vil kunne afdække elevens eget faglige niveau end prøver med 24-timers forberedelse vil kunne det,
- at prøver med 24-timers forberedelse medfører, at eleverne ikke gider forberede sig i timerne,
- at en afskaffelse af prøver med 24-timers forberedelse vil medføre en reel niveauforskel mellem prøver på C-niveau og prøver på B-niveau, og
- at det er afgørende, at eleverne lærer, at man i det senere studie- og arbejdsliv prioriterer sin tid, læser grundigt op på det faglige stof for derpå at kunne levere, hvad der kræves, i løbet af ret kort tid.

Ministeriet bemærker hertil, at der i ministeriets forslag til antallet af prøver med 24/48-timers forberedelse er lagt særlig vægt på, at prøver med 24/48-timers forberedelse bevares, hvor de er fagligt velbegrundede, og desuden på i hvilken udstrækning den lange forberedelsestid i det konkrete tilfælde åbner mulighed for, at eksaminanderne kan få hjælp uden for skolen i forberedelsestiden, og afledt heraf, at eksaminanderne ikke stilles lige ved prøven.

Adgang til hjælpemidler, herunder adgang til internettet, ved prøverne

Gymnasieskolernes Lærerforening (GL) mener, at elevernes adgang til hjælpemidler under prøverne, herunder adgang til internettet, bør skrives ind i læreplanerne. GL gør opmærksom på, at prøveformerne skal afspejle kravene, også om digitale kompetencer, hvor det er fagligt relevant, og at prøveformerne skal afspejle den daglige undervisning. GL gør endvidere opmærksom på, at der i flere fag er udarbejdet forslag til skriftlige prøver med netadgang, fx i samfundsfag A.

Historielærerforeningen for gymnasiet og hf anbefaler, at der ved prøver med forberedelsestid i historie gives mulighed for adgang til internet i forberedelsestiden. Historielærerforeningen for gymnasiet og hf anerkender, at adgang til internet rummer en mulighed for snyd, men mener, at det kan imødegås, og peger desuden på, at hvis eksamen skal afspejle den daglige undervisning, og elevernes digitale kompetencer skal testes, så er det ikke hensigtsmæssigt at afskære adgang til internettet i forberedelsestiden.

Julian Bybeck Tosev (Herlev Gymnasium og HF) bemærker, at der fortsat vil være adgang til internettet ved nogle fags skriftlige prøver, og anbefaler, at brugen af internet under de skriftlige eksamener genovervejes på grund af risikoen for snyd ved prøverne.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Elevernes adgang til hjælpemidler, herunder adgang til internettet, ved prøverne vil fremgå af henholdsvis eksamensbekendtgørelsen og fagenes undervisningsvejledninger.

Hf-uddannelsens professionsrettede profil

Danske Gymnasier beklager, at der ikke er udarbejdet særlige hf-læreplaner til valgfag og fagpakkefag på hf, som tager højde for uddannelsens professionsrettede profil. Danske Gymnasier anbefaler derfor, at der indføres hf-læreplaner til alle fagpakkefag, der afspejler uddannelsens formål og profil, eller at der sker en justering af bestemmelserne om at anvendelsen af læreplaner skal tones i forhold til den enkelte uddannelses profil.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vurderer på baggrund af høringssvarene vedrørende hf-uddannelsens professionsrettede profil, at uddannelsens profil skal tydeliggøres. Derfor indsættes i alle hf-læreplaner under det enkelte fags formål følgende: ”Eleverne skal tillige opnå viden om fagets professionsrettede perspektiver” samt under tilrettelæggelsen: ”Undervisningen skal tillige belyse fagets professionsrettede perspektiver”.

Omfang af fagligt stof

GL og Danske Erhvervsskoler og - Gymnasier er positive over for, at omfanget af det faglige stof i læreplanerne er formuleret med et råderum til lokal tilrettelæggelse.

Danske Erhvervsskoler og - Gymnasier vurderer dog, at den i læreplanerne anvendte angivelse af et forventet omfang af fagligt stof kan medføre en begrænsning i brugen af moderne undervisningsformer.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det følger af aftaleteksten, at der i læreplanerne skal angives et forventet omfang af fagligt stof i det enkelte fag.

Elevinddragelse og løbende evaluering

DGS mener, at kravet om elevinddragelse bør indarbejdes i læreplanerne for stx/hf, mens Landssammenslutningen af Handelsskoleelever ønsker, at kravene til løbende evaluering skal være mere præcise og der skal stilles større krav med vægt på evalueringssamtaler minimum hvert halve år. Yderligere mener parten, at det skal skrives ind, at evalueringen indeholder feedback og der skal være en kontinuerlig evalueringsform.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet er enig i, at det er vigtigt, at det sikres, at eleverne orienteres om planlægningen af undervisningen, og der indsættes på den baggrund i bekendtgørelsens § 25 og § 35 ny stk. 5: ” Stk. 5. Institutionen orienterer løbende eleverne om studieplanen og den øvrige planlægning og tilrettelæggelse af undervisningen.”

Kompetencer

Flere høringsparter har generelle bemærkninger til indarbejdelsen af hhv. innovative, globale, digitale, karriere- og studiekompetencer i fagenes læreplaner. Det drejer sig om følgende:

Erhvervsskolernes Elevorganisation mener, at der er for lidt fokus på de globale perspektiver i læreplanerne på htx. Karrierefokus – i og efter gymnasiet mener, at karrierekompetencer flere steder i læreplanerne på tværs af uddannelserne er indskrevet forholdsvis uforpligtende. Der peges på engelsk og billedkunst som eksempler. Danske Universiteter og Danmarks Vejlederforening påpeger, at studiekompetence ikke er skrevet tilstrækkeligt ind i alle læreplanerne. Danmarks Vejlederforening anbefaler, at kompetencen indskrives under formål i samtlige læreplaner. IT Universitetet mener, at det it-faglige ambitionsniveau i læreplanerne for de fag, der ikke er it, programmering eller informatik med få undtagelser er påfaldende beskedent. Dette vurderes at kunne medføre konsekvenser for de unges videreuddannelsesmuligheder.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

I læreplanerne for de gymnasiale uddannelser er innovative, globale, digitale kompetencer samt karrierekompetencer indarbejdet på forskellig vis tilpasset det enkelte fag. De nye kompetencer indgår således i fagenes læreplaner der, hvor det er vurderet fagligt relevant. I læreplanen for idéhistorie B, htx, fremhæves det globale eksempelvis både i fagets identitet, formålsbeskrivelse og i et af de faglige mål. I læreplanen for billedkunst indgår karrierekompetencer under 2.3. Supplerende stof og udfoldet under 3.1 Didaktiske principper, mens karrierekompetencer i læreplanerne for engelsk indgår og udfoldes under 3.2 Arbejdsformer, 3.1. Didaktiske principper, og 3.4. Samspil med andre fag. Rammerne for og indholdet i institutionernes arbejde med kompetencerne vil blive udfoldet og ekspliciteret i den vejledning til lov og bekendtgørelse, som ministeriet udsender efter udstedelsen af bekendtgørelsen.

Hvad angår studiekompetence, så fremgår det med lidt forskellige formuleringer i læreplanerne, at de enkelte fag skal bidrage til såvel almindelse som studiekompetence/studieforberedelse.

Bilag 1: Konkrete bemærkninger til de enkelte læreplaner

Afsætning A og B

Landsforeningen af Handelsskoleelever mener, at den skriftlige prøve med fordel kan bestå af to prøveformer, hvoraf den ene skal udgøres af den nuværende, mens den anden skal være en model som den nuværende prøveform b i International økonomi A.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Der foreligger positive erfaringer med den nuværende prøveform, hvorfor prøveformen er valgt i faget. Synspunktet giver derfor ikke anledning til ændringer.

En gruppe afsætningsundervisere fra ZBC, Næstved påpeger, at det for begge læreplaner gælder, at det præciseres i afsnit 1.2 formål, at eleverne skal arbejde innovativt, uden at denne kompetence udfoldes yderligere i lærerplanerne.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Den innovative kompetence er ligeledes nævnt under 3.1 didaktiske principper i læreplanerne. Det bemærkes desuden, at innovativ kompetence er indbygget i fagets metoder, idet det løsnings- og problemorienterede arbejde med virkelighedsnære udfordringer for virksomheder og brancher indgår som en central del af faget. Faget indgår desuden i Erhvervsfase, hvor eleverne skal udvikle innovative løsninger.

Almen Sprogforståelse (AP), hhx

GL og Handelsskolernes Engelsklærerforening anfører, at de faglige mål i AP synes meget omfattende i forhold til forløbets timemæssige omfang med fare for, at forløbet fremstår som komprimeret og bliver svært at kombinere med øvrige fag i grundforløbet. Foreningen vurderer endvidere, at AP-forløbet vil kræve omfattende videreuddannelse.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Den nye læreplan for Almen Sprogforståelse i hhx er koordineret tæt med den tilsvarende læreplan for stx således, at niveau, indhold og omfang er sammenligneligt. Indholdet i almen sprogforståelse vil blive udfoldet yderligere i vejledningen. Det er ikke vurderingen, at forløbet vil forudsætte efteruddannelse af lærerne.

Handelsskolernes Engelsklærerforening (HL) problematiserer sammenfaldet mellem de faglige mål i AP og de indgående fag og det forhold, at den interne prøve tæller med i eksamensgennemsnittet.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

De faglige mål for Almen Sprogforståelse er formuleret, så de matcher de indgående fags faglige mål, da fagene bidrager med timer og dermed skal have opfyldt dele af egne faglige mål. Ministeriet deler derfor ikke foreningens bekymring for sammenfald af de faglige mål. Det følger af den politiske aftale, at den interne prøve skal være medtællende i eksamensgennemsnittet.

Barbara Kjør Hansen og Ditte Falbe-Hansen, Aarhus Business College ønsker en præcisering af 2. fremmedsprogs rolle og vægtning i AP-forløbet, da formuleringen i læreplanen vedr. udtryksfærdighed er uhensigtsmæssig, da eleverne har begrænset udtryksfærdighed i 2. fremmedsprog på dette tidspunkt i deres uddannelsesforløb. Det påpeges desuden, at formuleringen i den interne prøve bør tydeliggøres, da det kan tolkes således, at elevens udtryksfærdighed *også* skal testes i 2. fremmedsprog.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet medgiver, at formuleringen i afsnittet om intern prøve kan præciseres og justeres derfor læreplanen på baggrund heraf. Beskrivelsen af 2. fremmedsprogs rolle samt beskrivelsen af den interne prøve vil blive uddybet i vejledningen.

Almen Sprogforståelse (AP), stx

Claus Drenghed-Nielsen anfører, at betegnelsen ”hovedsætning” i læreplanen for Almen sprogforståelse, stx, bør erstattes af betegnelsen ”helsætning” i afsnit 4.2, da betegnelsen ”hovedsætning” er forældet.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Forslaget imødekommes, og læreplanen justeres som følge heraf.

Danske Gymnasier og Inger Jepsen og Anne-Mette Krejbjerg, Aabenraa Statsskole savner en standardisering af prøven i almen sprogforståelse. Den naturvidenskabelige grundforløbsprøve har en klar ramme, der sikrer en national standard, mens prøven i almen sprogforståelse er løst formuleret. I den forbindelse ønsker Danske Gymnasier, at reformens intention om at styrke sprogene afspejles i en klar ramme for prøven i almen sprogforståelse.

Inger Jepsen og Anne-Mette Krejbjerg, Aabenraa Statsskole ønsker, at der fra centralt hold hvert år udarbejdes en elektronisk test og supplerende eksamensspørgsmål, så alle stx-elever stilles ens.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det følger af den politiske aftale om styrkede gymnasiale uddannelser, at der skal være en intern prøve i almen sprogforståelse. For at sikre en fælles, faglig standard ved den interne prøve i AP, er det i læreplanens stk. 4.2 udspecificeret, hvad der skal prøves i til den interne prøve, hvilket sætter en klar, indholdsmæssig ramme for prøven i almen sprogforståelse. Det er ikke vurderingen, at der er brug for yderligere præcisering heraf.

Inger Jepsen og Anne-Mette Krejbjerg, Aabenraa Statsskole har en række ønsker til ændringer i læreplanen, herunder en præcisering af ”sproglig fantasi”. Helsætningsanalysen ønskes indskrevet igen, og der opfordres til, at formuleringen ”sproglig studiekompetence” bør stå i formålparagraffen. Endelig påpeges det, at undervisning i analytiske og syntetiske sprog ikke kun er en opgave for latinlæreren, men for alle ap-lærere. Det samme gælder oversættelse og oversættelsesproblematik.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

”Sproglig fantasi” vil blive udfoldet i vejledningen. Det overordnede begreb ”Syntaktisk analyse”, som også rummer fx helsætningsanalyse, konkretiseres i stk. 4.2. Det fremgår under stk. 1.2, at forløbet bidrager til elevernes almindelse og studiekompetence, og det vurderes derfor, at det ikke er brug for at tydeliggøre den sproglige studiekompetence yderligere. Det er vurderingen, at det er latin, der bedst viser forskellen på analytisk og syntetisk sprog samt tydeliggør oversættelsesproblematik, og forslaget imødekommes derfor ikke.

Biologi A, stx

Vibeke Nina Sterup Petersen, Virum Gymnasium opfatter de nye præciseringer i kernestoffet i biologi A som i højere grad overlappende med bioteknologi A end tidligere og ønsker på den baggrund en skarpere forskel på fagenes profiler.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Præciseringerne i læreplanen handler primært om en opdatering i forhold til udviklingen i videnskabsfaget biologi. Der vurderes ikke at være behov for ændringer i læreplanen.

Bioteknologi A, htx

Sanne Hedegaard og Jens Weibel, Bioteknologigruppen, Aarhus Gymnasium anfører, at htx-eleverne med det foreliggende læreplansudkast går glip af det frugtbare samspil, der er mellem kemi og bioteknologifaget. Desuden anføres, at *teknologidelen* af bioteknologi træder i baggrunden i htx-læreplanen i modsætning til stx-læreplanen.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Strukturen for bioteknologi A på htx er fastlagt i lov og bekendtgørelse, og faget er nu bredere orienteret mod både bioteknologi og sundhedsvidenskab. Dette er også udgangspunktet for læreplanen. I følge læreplanen for bioteknologi A på htx skal elevernes kunnen fra kemi B anvendes. Ministeriet finder ikke grundlag for læreplansændringer på baggrund af høringsvaret.

Biologi, stx

Foreningen af Danske Biologer foreslår, at udtrykket ”kvalitative og kvantitative eksperimenter”, generelt bør ændres til ”kvalitative og kvantitative data fra eksperimenter”, idet det ikke er eksperimenterne, der er kvalitative eller kvantitative, men de data, der kommer derfra.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Formuleringen ”kvalitative og kvantitative eksperimenter” ændres ikke, idet det underforstås, at det kvantitative /kvalitative aspekt af et forsøg forstås med hensyn til data.

Vibeke Nina Sterup Petersen, Virum Gymnasium anfører, at kernestofpunktet ”forplantning” ikke nødvendigvis dækker seksualundervisning, hvis dette er tilsigtet og ærgrer sig over, at ”sundhed” ser ud til at fylde mindre i kernestoffet til fordel for ”mikrobiologi”, som anses for mindre almindelige. Desuden udtrykkes bekymring for, at nyt kernestof ikke kan rummes i de gængse temaer uden at disse bliver overfladiske.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det er tilsigtet, at kernestoffet, herunder punktet ”forplantning” rummer variationsmuligheder også i forhold til seksualundervisning. ”Sundhed” er dækket som før, men under supplerende stof. ”Mikrobiologi” er et aftagerønske fra professionsbacheloruddannelserne, og kan f. eks. inddrages under sundhed. På den baggrund vurderes der ikke at være behov for ændringer i læreplansforslaget.

Birgitte Heje Larsen anfører, at livets udvikling hverken er indeholdt i udkast til læreplanen for biologi C eller Biologi B. Kun i kernestoffet for Biologi A figurerer artsdannelse. I Biologi B og C omfatter kernestoffet i evolutionsbiologi kun biologisk variation og naturlig selektion, henholdsvis naturlig selektion. Dette anses for problematisk.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Med læreplansudkastene fremhæves evolutionsbiologi i læreplanerne som et selvstændigt kernestofområde på alle niveauer. Der er angivet et begrænset obligatorisk kernestof, men området kan behandles yderligere som supplerende stof. Høringsvaret giver ikke anledning til ændringer.

Biologi A, stx

HF og VUC-Nordjylland påpeger, at der i forhold til biologi A, stx, er den fare, at eksperimenter og IT-redskaber er meget specifikke, hvilket medfører en risiko for, at metoder og redskaber hurtigt bliver forældede.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Begrundelsen for at nævne specifikke metoder er, at brug heraf er forudsat til den skriftlige prøve. Høringssvaret giver således ikke anledning til ændringer.

Biologi C, hf-enkeltfag

Foreningen af Danske Biologer finder det problematisk, at kernestoffet i læreplanen ikke svarer til kernestoffet i biologi C på stx, idet eleverne på VUC ofte fortsætter med biologi B efter stx-læreplanen. Foreningen foreslår derfor, at der indgår samme kernestof i de to læreplaner.

HF og VUC-Nordjylland påpeger, at der i læreplanen for stx C-niveau flere steder er præciseret faglige mål og kernestof, som ikke indgår direkte i hf-enkeltfagslæreplanerne. Det kan give en særlig udfordring i forhold til at løfte til biologi B for elever på hf-enkeltfag og elever med nf-c-niveau. De påpeger desuden, at der i hf-enkeltfag er krav om mindst 20 % eksperimentelt arbejde, hvor der i læreplanerne for stx er krav om ca. 20 % eksperimentelt arbejde

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Høringssvarets problemstilling vedrører både biologi C (hf-enkeltfag), og naturvidenskabelig faggruppe (hf), som elever ligeledes kan løfte til biologi B. I lyset af høringssvarene vil der ske mindre justeringer af disse læreplaner i forhold til biologi C (stx).

Biologi C, htx

Foreningen af Danske Biologer ønsker, at det i læreplanen for biologi C, htx i lighed med de øvrige læreplaner i biologi C anføres under arbejdsformer, at der kan indgå andet empiribaseret arbejde, som kan anvendes som udgangspunkt for mundtlige eksamensspørgsmål.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Foreningens ønske om en tilføjelse til punktet arbejdsformer i læreplanen imødekommes.

Biologi C, stx

Foreningen af Danske Biologer påpeger, at der under kernestoffet for læreplanen i biologi C, stx står, at der skal undervises i "naturlig selektion", mens der i læreplanen for B-niveauet står "biologisk variation og naturlig selektion". Naturlig selektion vil forudsætte variation. Foreningen foreslår omformulering til "fænotypisk variation og naturlig selektion".

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet tilpasser formuleringen, så der er samme formulering i læreplanerne for biologi C, dvs. "eksempler på evolutionsmekanismer".

Dansk A, stx og hf

Dansklærerforeningen/g-sektionen for stx og hf foreslår, at det for foreningen vigtige arbejde med elevernes formidlingsevne tilføjes under formålet 1.2, så sætningen lyder "Centralt står arbejdet med elevernes udtryksfærdighed med fokus på formidlingsbevidsthed og et sikkert sprogligt udtryk."

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vil på baggrund af foreningens forslag tilføje formidlingsevne under formålet 1.2.

Dansklærerforeningen/g-sektionen for stx og hf foreslår at man i læreplanen for dansk, stx, holder sig til nogle få overordnede principper for fagenes samspil, stk. 3.4, herunder dansk og historieopgaven (DHO). Foreningen foreslår, at man holder sig til principper, der ligger i forlængelse af læreplanens faglige mål, og lader den øvrige detaljering vente til vejledningen.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vil på baggrund af foreningens forslag justere formuleringerne i læreplanens stk. 3.4 om samspil med andre fag.

Dansklærerforeningen/g-sektionen for stx og hf ønsker, at det i læreplanen under afsnittet om skriftlighedsforløb præciseres, at der er tale om 2 skriftlighedsforløb og 3 forløb med fokus på udtryksfærdighed, så man undgår, at det virker som 5 forløb.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vil på baggrund af foreningens forslag justere formuleringerne i læreplanens afsnit om skriftlighedsforløb.

Dansk A, stx

Virum Gymnasiums dansklærere mener, at der bør være flere krav til historisk læsning og mindre fokus på kompetencer i læreplanen for Dansk A, stx. Samtidig ønsker man, at de skriftlige genrer indskrives i læreplanen.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

I læreplansudkastet findes en række krav til historisk læsning, og der er tilføjet krav om samarbejde med historiefaget med fokus på fordybelse i et historisk emne. Ministeriet har valgt ikke at indskrive skriftlige genrer i læreplanen, da dette vurderes uhensigtsmæssigt i forhold til muligheden for at kunne foretage løbende justeringer. Ministeriet vurderer derfor, at der ikke er behov for ændringer.

Dansk A, hf og hf-enkeltfag

Dansklærerforeningen/g-sektionen for stx og hf bemærker, at det i læreplanens pkt. 1.2 nævnte begreb ”praksisnære sammenhænge” i sætningen ”Centralt står arbejdet med elevernes udtryksfærdighed med fokus på et sikkert sprogligt udtryk og formidlingsbevidsthed i praksisnære sammenhænge” må være knyttet til det toårige hfs særlige profil, men foreningen påpeger, at det ikke virker indlysende, hvad begrebet rummer.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Begrebet ”praksisnære sammenhænge” vil blive uddybet i vejledningen.

Dansklærerforeningen/g-sektionen for stx og hf spørger, om formuleringen i læreplanens pkt. 2.2 ”Mindst ét værk vælges med udgangspunkt i elevens projekt- og praktikperiode” også gælder for elever, der tager dansk som hf-enkeltfag, og om det betyder, at eleverne på hf-enkeltfag også skal i praktik ligesom eleverne på toårig hf eller om der gælder særlige forhold for Dansk hf-enkeltfag.

Dansklærerne ved Vestegnen HF & VUC anfører, at der under stk. 2.2. tilføjes en sætning som ”På enkeltfags-hf bortfalder dette krav” (svarende til de formuleringer, der senere er i læreplanen, og som vedrører forskellen på enkeltfag og toårigt hf).

Dansklærerne ved Vestegnen HF & VUC anfører videre, at der i læreplanen bør skrives ”projekt- og praktikforløb” i stedet for ”projekt- og praktikperiode”, og at sætningen under pkt. 3.4 ”På enkeltfags- hf tilgodeses det faglige samspil i det omfang, som tilrettelæggelsen muliggør” rykkes op i direkte forbindelse med afsnittet om dansk-historieforløbet, der jo ikke er gældende i enkeltfag.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vil på baggrund af foreningens forslag justere formuleringerne om projekt og praktikperiode i stk. 2.2. Da hf-enkeltfag er beskrevet under læreplanens stk. 3.4, vurderes der ikke at være behov for yderligere præcisering i forhold til hf-enkeltfag.

Dansklærerforeningen/g-sektionen for stx og hf påpeger, at man i læreplanen for dansk hf bør overveje at ændre ”deres” til ”teksternes” i punkt e. Fokus er på historisk, æstetisk og tematisk læsning, herunder med vægt på deres betydning og funktion i samtiden og i eftertiden.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Forslaget imødekommes.

Kultur- og samfundsfagsgruppen og dansk, hf

Lotte Vestermarken fra Kalundborg Gymnasium og Hf-udvalget ved Nyborg Gymnasium bemærker, at der af udkastet til læreplanerne for KS og dansk på hf fremgår af punkt 3.4 Samspil med andre fag, at de to fag skal arbejde sammen i forbindelse med historieopgaven. Dog er der ikke i de to udkast overensstemmelse mellem ordlyden af dette samarbejde. Af dansk udkastet fremgår det, at begge fag skal bruge 10 timer på et forløb omkring historieopgaven, men dette fremgår ikke af KS-udkastet. Det ville være hensigtsmæssigt, hvis kravene i forhold til de to fags samspil var identiske.

Lotte Vestermarken fra Kalundborg Gymnasium angiver, at man havde forestillet sig, at historieopgaven lå i forlængelse af et forløb, hvor dansk bidrager med timerne som værktøjsfag til opgavegenren. Hf-udvalget ved Nyborg Gymnasium angiver, at det er uklart, hvorvidt historieopgaven skal skrives i et emne, som de to fag har arbejdet sammen om eller, hvorvidt opgaven alene kan skrives ud fra et historiefagligt udgangspunkt.

Vestegnen HF og VUC anfører, at den sidste bullit under pkt. 3.4 ”fagets identitet og metode” bør ændres til ”danskfagets identitet og metode” for at undgå at nogen skulle blive i tvivl om, hvorvidt også historiefagets identitet skal inddrages særskilt af dansklæreren.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vil på baggrund af høringssvarene justere formuleringerne i læreplansudkastet.

Dansk A, stx og hf

Tomas Bjørn Pedersen bemærker, at begrebet "film", ikke specifikt nævnes i læreplanen, men i stedet: "nyhedsformidling, dokumentartekster, visuelle udtryksformer og tekster fra sociale medier", og spørger i den forbindelse om, hvorvidt film stadig indgår som en naturlig del af analyseområdet i danskfaget. Det anføres videre, at det kan være lidt uklart, hvad der i læreplanen forstås ved ”medieanalyse”.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vil på baggrund af høringssvaret foretage en præcisering af læreplansudkastets formuleringer, så det fremgår, at film og filmiske virkemidler indgår som analyseområde i danskfaget.

Dansk A, htx og hhx

Landssammenslutningen af Handelsskoleelever savner vægt på det erhvervsrettede perspektiv i danskfaget under 1.2 formål, 2.1 faglige mål og 2.2 kernestof. Det anføres, at elevernes evne til at formidle et flydende erhvervspræget sprog i forretningsbreve, forretningsmodeller mv. bør fremhæves.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det erhvervsrettede perspektiv er fremhævet i identitetsbeskrivelsen, under hhv. faglige mål og kernestof og vurderes således at være dækket af læreplanen.

Erhvervsskolernes Elevorganisation påpeger, at det forhold, at eleverne som noget nyt både skal igennem en folkevise og en tekst, vil medføre en markant forøgelse i forhold til tidligere, hvor det var et enten-eller. Dette giver mindre plads til en teknisk/naturvidenskabelig/kommunikativ vinkel på fagene.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ifølge læreplanen udgøres kernestoffet blandt andet af mindst én tekst af hver af de kanoniserede forfattere samt mindst én folkevise, hvilket ikke er nyt i forhold til den nugældende læreplan. Der vurderes således ikke at være tale om en forøgelse af kernestoffet.

Bestyrelsen for Retoriklærerforeningen påpeger, at det faglige mål ”demonstrere indsigt i retoriske og stilistiske virkemidler i såvel mundtlige som skriftlige sammenhænge” er uklart formuleret, idet stilistik indgår som et af flere mulige elementer i en retorisk analyse, hvorfor det ikke kan stå som sideordnet led i sætningen, idet stilistik er en underkategori inden for retorisk analyse.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det anerkendes, at der så vidt muligt bør være overensstemmelse i brugen af faglige termer, der er fælles for dansk og retorik. Formuleringen af det faglige mål vil derfor blive ændret til ”demonstrere indsigt i retoriske herunder stilistiske virkemidler i...”

Dansklærerforeningen/e-sektionen for de erhvervsgymnasiale uddannelser mener, at den lempelse der er foretaget i omfang/sidetallet for prøvematerialet til den mundtlige prøve i faget er uhensigtsmæssig, da den medfører begrænsninger i forhold til anvendelsen af velfungerende eksamenstekster og brugen af varierede prøvematerialer. Foreningen mener, at et omfang på 5 normalsider ikke er ret meget og også står i kontrast til de 12 minutters digital tekst, som er fastsat for samme prøve, idet dette er en relativt lang tekst. Foreningen spørger, om omfangskravet kunne kobles til varierende sværhedsgrad. Foreningen påpeger desuden, at der er brug for en nærmere definition af normalsidebegrebet i forhold til levende billeder, faste billeder, lyd-tekster mm.

Birgit Sigaard Jensen, Thisted Handelsgymnasium foreslår, at man i den nye læreplan sætter sidetallet op til max 7 sider for det oplæg, der anvendes i forbindelse med den mundtlige eksamen i dansk. Begrundelse er, at dette flugter med ønsket om at løfte danskfaget i de gymnasiale uddannelser

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Indførelsen af omfangsbindinger i forbindelse med tekstmaterialet til den mundtlige prøve i dansk er sket som et led i ensretningen af de gymnasiale uddannelser, således at eksaminanderne i den henseende stilles lige på tværs af stx, hhx og htx. Hhx og htx har ikke tidligere haft krav til omfang, men et omfangskrav svarende til max 5 normalsider eller 12 min. afspillet tekst har hidtil været gældende i stx. Fastholdelsen af det gældende omfangskrav i det nuværende læreplansudkast for dansk A i stx har ikke givet anledning til indsigelser. Forslaget imødekommes derfor ikke.

Dansklærerforeningen/e-sektionen for de erhvervsgymnasiale uddannelser påpeger, at prøvetiden til skriftlig eksamen er nedsat fra 6 til 5 timer og indstiller, at der tages hensyn til dette ved udarbejdelse af den centrale eksamensopgave og i vurderingskriterierne.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet bekræfter, at det centralt stillede opgavesæt til den skriftlige prøve i dansk A er tilpasset de gældende rammer for prøven.

Dansklærerforeningen/e-sektionen for de erhvervsgymnasiale uddannelser spørger, om der forventes en standardisering af det faglige indhold i dansk i grundforløbet, og hvem der i så fald træffer beslutning om dette, herunder om valg af fokusområder og materialer, samt hvordan der sikres en national standard.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Den enkelte skole beslutter, i hvilket omfang der skal være fælles indhold i danskundervisningen i grundforløbet. Muligheder vedrørende struktur og indhold i dansk i grundforløbet udfoldes i vejledningen til læreplanen.

Dramatik

Ditte Rahbek Sørensen, Helene Fibiger Ernst og Ingrid Elholm Olsen, Vestegnen HF og VUC foreslår, at den obligatoriske digitale præsentation af eksamensstykket erstattes med en digital portfolio, da det vurderes, at digital portfolio har en lang række praktiske og didaktiske fordele.

Tolv dramatiklærere fra Fyn finder det omvendt problematisk, at arbejdet med portfolio skal indgå som grundlag ved eksamen, da det ifølge høringsparterne medfører en kanonisering af et bestemt hjælpemiddel. Det ønskes derfor, at ordlyden i begge læreplaner ændres, og at omtalen af portfolio henvises til vejledningen.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vurderer, at portfolien er det mest velegnede format til dokumentation af den enkelte elevs fagligt funderede refleksioner over det skabende arbejde, som skal indgå i anden del af prøven. Portfolien har indgået i dramatikfagets arbejdsformer med denne funktion siden 2005, og i denne periode er der ikke fremkommet andre formater, der i samme grad kan udfylde funktionen. Ministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at imødekomme forslaget.

Engelsk, hhx og htx

Handelsskolernes Engelsklærerforening efterlyser præciseringer af en række nye begreber i læreplanen, herunder hvordan man skal arbejde med aspekterne innovation, autentiske tekster, kulturområdet, engelsksprogede regioner og anvendelse af lingua franca. Endvidere ønskes der en præcisering af sidebegrebet i forhold til normalsidebegrebet i forbindelse med formulering i afsnit 2.4 Omfang i læreplanen for engelsk A.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Begreber som det udvidede tekstbegreb, sprogområdet/kulturområdet samt engelsk som lingua franca vil blive beskrevet i den nye vejledning, som også vil udfolde læreplanens omfangsafsnit og prøveafsnit.

Handelsskolernes Engelsklærerforening ønsker tydeliggørelse af, hvordan man håndterer brug af faglige hjælpemidler, herunder oversættelsesværktøjer som Google Translate i forbindelse med prøverne.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Nye teknologier som fx Google Translate og Grammarly udvikles hele tiden og kan udfordre muligheden for at vurdere elevens egen selvstændige sprogproduktion. Derfor står der i afsnit 3.3. anført, at ”Elevernes forståelse af digitale mediers mulige bidrag til deres faglige læring skal udvikles, så de kan foretage aktive og kritiske valg af brug af it til at støtte sprogtilegnelsen og evnen til at udtrykke sig klart og nuanceret på korrekt engelsk.” Det er således en vigtig og integreret del af undervisningen, at læreren arbejder med at udvikle elevens forståelse for fagværktøjers muligheder og begrænsninger.

Endvidere er opgavekommissionen, der udfærdiger den skriftlige eksamensopgave, opmærksom på at udforme delopgaver, der tager højde for de muligheder nye teknologier bringer med sig, og der vil løbende være fokus på dette område. Disse aspekter vil blive beskrevet i den nye vejledning.

Lands sammenslutningen af Handelsskoleelever efterlyser et mere udtalt fokus på forretningsengelsk i formålsafsnittet for faget engelsk A på hhx samt mere præcise krav til den løbende evaluering med bl.a. bestemmelser om frekvens.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Formålsparagraffen i læreplanen betoner fagets erhvervsrettede toning og detaljeres i de faglige mål og kernestoffet. Ministeriet vil i vejledningen til faget uddybe og præcisere, hvordan man kan arbejde med løbende evaluering og give eksempler på hensigtsmæssig evalueringspraksis.

Engelsk, stx

Birgitte Speyer, Øregård Gymnasium, mener, at der ikke er nogen faglige eller pædagogiske argumenter for at fjerne delprøve uden hjælpemidler i de skriftlige prøver i engelsk. Der peges i høringssvaret på en række begrundelser for at bevare en delprøve uden hjælpemidler, herunder at delprøven har givet et stort løft, fordi eleverne bliver stillet til regnskab for deres indlæring uden adgang til hjælpemidler.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Der har i en årrække været afholdt forsøg med digitale skriftlige prøver, der ikke indeholder en delprøve uden hjælpemidler. Forsøgsprøverne har givet mulighed for på tidsvarende vis med brug af trykte tekster og digitalt materiale, men inden for de gældende læreplaners faglige mål, at teste eksaminandernes viden, kundskaber og kompetencer i både læse- og skrivefærdighed. Eksaminanderne er blevet afprøvet på en ny måde i de kendte faglige mål, og det er på baggrund af disse erfaringer, at der ikke er en delprøve uden hjælpemidler i de nye skriftlige prøver i engelsk.

Erhvervs case

Landsforeningen af Handelsskoleelever mener, at erhvervs cases længde bør præciseres i læreplanen, og at faget skal tildeles samme omfang og timetal, som det nuværende studieområde del 2. Foreningen ønsker desuden, at der åbnes for, at eleverne kan arbejde alene med erhvervs case.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Erhvervs case har i bekendtgørelsen et omfang på 60 timer, hvilket svarer til timetallet i dag i studieområdet. Det er ikke muligt at arbejde alene med erhvervs case, fordi det at kunne arbejde målrettet sammen med andre om problemløsning, projektplanlægning og projektstyring er centrale studiekompetencer i de gymnasiale uddannelser. Synspunkterne giver derfor ikke anledning til ændringer.

Erhvervsjura C og B

Erhvervsretslærerforeningen har en række mindre sproglige rettelser til afsnit 4.2 og 3.2.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet imødekommer forslagene til rettelser.

Erhvervsjura B

Erhvervsretslærerforeningen ønsker, at der i afsnit 2.1. Kernestof i læreplanen på B-niveau foretages enkelte sproglige og begrebslige præciseringer, herunder bl.a. at ordet "forbruger køb" erstattes af "forbrugerforhold".

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet imødekommer forslaget og justerer læreplanen som ønsket.

Landssammenslutningen af Handelsskoleelever mener, at synopsis er en god arbejdsform forud for eksamen, men er bekymret for, at den i for høj grad vil blive tillagt vægt i forbindelse med tildeling af standpunktskarakter til eleverne. Sammenslutningen mener videre, at det vigtigt at sikre en god implementering af fremmedsprog i faget, så der ikke bliver tale om ekstra sprogundervisning. Endelig anføres det, at der mangler en præcisering af tiden for de to dele af prøven på B-niveau, samt af antallet af spørgsmål, der følger med det ukendt tekstmateriale, da det ellers vil kunne variere fra 3 til 10 spørgsmål.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet anerkender relevansen af de fremførte bemærkninger, og vil på den baggrund tage højde for det fremførte i vejledningen til læreplanen.

Erhvervsjura C

Det er Erhvervsretslærerforeningens opfattelse, at det valgfrie fokusområde skal indsættes under kernestof af hensyn til muligheden for at tone faget i studieretningerne og fremme mulighederne for fagligt samspil på hhx-uddannelsens 2. år.

Erhvervsretslærerforeningen ønsker desuden, at der i læreplanen til C-niveau indføres en passus om et valgfrit forløb i afsnit 2.2. om kernestof med formuleringen "Herudover skal der arbejdes et valgfrit fokusområde inden for fagets formål, jf. afsnit 1.2."

Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier ønsker, at det på linje med læreplanen for erhvervsjura B i afsnit 4.2 prøveformer i læreplanen for erhvervsjura C anføres at "Før prøven sender skolen prøvematerialet bestående af opgaver med bilag, og et eksemplar af synopserne til censor"

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet imødekommer ønskerne og justerer læreplanen på baggrund heraf.

Landssammenslutningen af Handelsskoleelever anser det for bekymrende, at de faglige mål i læreplanerne for erhvervsjura B og C er nøjagtig ens.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet imødekommer ønskerne og justerer læreplanen på baggrund heraf.

Fransk

Fransklærerforeningen ønsker længere forberedelsestid til den mundtlige prøve i fransk fortsættersprog A og udtrykker bekymring for, hvad den nye mulighed for at tage alle hjælpemidler med i forberedelse og til skriftlig eksamen vil gøre ved elevernes sprogtilegnelse.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det fastholdes, at forberedelsestiden er 60 minutter. Den tekst, eksaminanderne skal arbejde med under forberedelsen, er forsynet med en instruks om, hvordan der skal arbejdes med teksten – netop for at undgå at eksaminanderne finder noget på nettet. Ved den skriftlige prøve er der en delprøve uden hjælpemidler og en delprøve med alle hjælpemidler med diverse benspænd, der stiller krav til elevernes forståelse for sproget. Disse aspekter vil blive beskrevet udførligt i vejledningen.

Fysik, stx og htx

Styrelsen for Fysiklærerforeningen foreslår, at det i forbindelse med mundtlig prøve præciseres, hvornår i prøveafviklingen det ”ukendte bilag” udleveres.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Når intet andet er anført, udleveres materialet ved forberedelsestidens start. Denne fremgangsmåde præciseres i vejledningen.

Fysik, stx

Styrelsen for Fysiklærerforeningen finder, at formuleringen af den mundtlige prøves forløb skaber uklarhed om, hvorvidt hele eksaminationen er en overhøring af eleven og foreslår en formulering som i læreplanerne for matematik C/B på stx. Høringsparten finder også, at formuleringen ”Formel matematisk argumentation indgår i enkelte eksempler på udledning af fysiske sammenhænge” kan dække over meget forskellige matematiske krav og anbefaler, at dette præciseres i vejledningen.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

På baggrund af høringssvaret indsætter ministeriet følgende formulering om prøveforløbet i fysik C, stx i læreplanen: ”Eksaminationen former sig som en faglig samtale mellem eksaminand og eksaminator, hvor det perspektiverende bilag inddrages.” Tilsvarende formuleringer indføres på stx, B, A og astronomi C. Ministeret vil endvidere uddybe formuleringen vedr. formel matematisk argumentation i vejledningen til læreplanen samt evt. på www.emu.dk.

Kirsten Brink Lund, Århus Akademi finder, at udvidelsen af kernestoffet med elektriske sensorer og kompetencemål på A-niveau med styring er ubegrundet, da områderne bedre egner sig til andre elevgrupper.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Læreplansændringen tilføjer emnekredsen, der hidtil har været meget smalt defineret, mulighed for perspektivering til anvendelser i en lang række fagområder, fx medicinsk fysik, med appel til flere elevgrupper.

Styrelsen for Fysiklærerforeningen finder, at en begrænsning til to anvendelser af teoretiske delopgaver vil give udfordringer ved parringen af spørgsmålene til den eksperimentelle del og den teoretiske del og foreslår, at tre anvendelser tillades i sidestilling med htx.

Kirsten Brink Lund, Århus Akademi finder, at en praktiserbar afvikling af den eksperimentelle og teoretiske delprøve i fysik stx B og A i kombination med nye regler om antallet af gentagelser af eksamensspørgsmål giver et unødvendigt spild af eksamensopgaver og foreslår, at hver teoretisk delopgave kan genbruges mindst tre gange.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Krav til antal forskellige eksamensopgaver bør tilgodeses muligheden for en praktisk afvikling. Derfor vil ministeriet præcisere i læreplanen, at bilag kan varieres frit; ligesom ulighed i prøveformsbeskrivelsen mellem htx og stx rettes.

I læreplanen i fysik på stx C-niveau anvendes formuleringen ”Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold. Bilag må genbruges i forskellige opgaver efter eksaminators valg” - en formulering som i sammenlignelige fag.

På Fysik B og A anvendes formuleringen: ”Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold. Bilag må genbruges i forskellige opgaver efter eksaminators valg”. Tilsvarende ændringer indføres i læreplanerne for fysik, htx B og A om genbrug af bilag.

Fysik C, almen studentereksamen

Kristoffer Madsbøll, Aalborg Studenterkursus mener, det bør overvejes, om det særlige punkt 3.5 om fysik C i den toårige uddannelse til almen studentereksamen kan undværes i lyset af indførelse af naturvidenskabeligt grundforløb på denne uddannelse.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

De fire momenter, der er ekspliciteret i afsnit 3.5, er dækket af dels de faglige mål i naturvidenskabeligt grundforløb, der nu er introduceret i den toårige uddannelse til studentereksamen, dels fornyede krav til det supplerende stof på fysik C. Ministeriet imødekommer på den baggrund høringssvaret og fjerner punkt 3.5.

Fysik A og B

DTU beklager, at radioaktivitet udgår på htx og termodynamik på stx og påpeger samtidig, at der mangler koordinering mellem læreplanerne i fysik htx og stx, og at det dermed er uklart, hvorvidt studenterne opnår et fælles grundlag for studiestart.

Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier beklager forskellen i eksamensformen mellem fysik A htx (90 min. eksperimentel prøve og 30 min. teoretisk prøve) og fysik A stx (120 min. eksperimentel prøve og 24 min. teoretisk prøve) og foreslår, at forskellen udlignes.

Undervisningsministeriets bemærkninger

I nærværende reform er fysikfagets identitet, formål, kompetencemål og langt hovedparten af kernestoffet samt eksamensform tilstræbt paralleliseret på tværs af uddannelserne. Mindre forskelle i kernestof og eksamensform afspejler dog, at der på stx er en bred tilgang med udgangspunkt i videnskabsfaget fysik, mens der på htx er et større fokus på det anvendelsesorienterede og samspillet mellem naturvidenskab og teknik, koblet med projektarbejde. Herved tilstræbes, at uddannelserne med hver deres profil bedst muligt kan rekruttere til naturvidenskab og teknik. Uanset uddannelsen får studenten dermed en solid faglig baggrund, som gør det muligt at forstå naturen vha. naturlove, beskrive den ved matematisk modellering og undersøge den gennem eksperimenter samt tilegne sig ny viden og kompetencer inden for naturvidenskab og teknik.

Den længere teoretiske prøve på fysik A htx afspejler et ønske om, at alle eksaminander fortæller om deres eksamensprojekt i fysik. Dette nødvendiggør tilsvarende kortere tidsforbrug på prøvens eksperimentelle del.

Fysik A

Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier foreslår en præcisering af, hvornår eleverne trækker deres spørgsmål.

Styrelsen for Fysiklærerforeningen finder, at læreplanens formulering om ”mindst ét forløb, hvor eleverne undersøger en problemstilling og udvikler og vurderer løsninger, hvor fagets viden og metoder anvendes” i afsnittet om arbejdsformer, er uklart og foreslår en præcisering i vejledningen.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

De i høringssvarene belyste elementer vil blive præciseret i vejledningen til læreplanen.

Geovidenskab

Geovidenskabsfaggruppen ved ES-Nord-Hillerød foreslår, at der bliver mulighed for genanvendelse af opgaver ved den mundtlige prøve. Derudover stiller faggruppen en række konkrete spørgsmål til læreplanen.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

I læreplanen vil det blive præciseret, at den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold, og at bilag må genbruges i forskellige opgaver efter eksaminators valg. De rejste spørgsmål vil blive adresseret i vejledningen.

Græsk

Klassikerforeningen har en række mindre justeringsforslag vedrørende bedømmelseskriterier og de mundtlige prøver.

Undervisningsministeriets bemærkninger

De fremførte justeringsforslag imødekommes.

Historie A, stx

Lars Andersen, Historiestudiet ved Aalborg Universitet og Faggruppen på Historie, Roskilde Universitet hilser det velkommen, at der i læreplansudkastet er lagt vægt på skriftlighed samt informations- og litteratursøgning i historiefaget, da man har erfaring for, at studerende starter på 1. semester med begrænsede evner inden for disse områder.

Historielærerforeningen for gymnasiet og hf anbefaler, at formuleringen ”Undervisningen skal tilrettelægges, så forskellige aspekter af historisk og kulturel forandring belyses, herunder betydningen af politiske forhold, økonomiske forhold, teknologi, social differentiering, mentalitet og køn” fra beskrivelsen af de didaktiske principper i læreplanen for historie B (hf-enkeltfag) indsættes i læreplanen for stx A, så de to læreplaner stemmer overens.

Foreningen begrundes videre denne anbefaling med, at en sådan inddragelse af historiefagets mange aspekter vil bidrage til at opfylde reformens mål om at styrke fagligheden.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Forslaget imødekommes delvist, således at der i læreplanen for historie A, stx, under 3.1 Didaktiske principper tilføjes: "Undervisningen tilrettelægges så forskellige aspekter af historisk og kulturel forandring belyses."

Jens Aage Poulsen, Peter Yding Brunbech og Nikolaj Petersen, HistorieLab påpeger, at det kan virke u hensigtsmæssigt, at den første sætning om historiefagets identitet i læreplanen fastslår, at faget handler om fortidige forhold, da det let kan lede til en opfattelse blandt eleverne om, at faget er irrelevant og kun handler om ”gamle dage”. Ligeledes harmonerer formuleringen dårligt med den fagforståelse, som findes i grundskolens forenklede Fælles Mål i historie, hvilket kan besværliggøre progression og sammenhæng på tværs af uddannelserne.

Historielærerforeningen for gymnasiet og hf ønsker, at ordlyden vedrørende fagets identitet og formål føres tilbage, så det opretholder et fokus på historiebrug uden dog at nedtone historiefagets vidensdimension. Foreningen understreger, at fokus på viden og kundskaber ikke i sig selv beforder elevernes studiekompetencer, herunder evnen til kritik og videnskabelig korrekthed. På den baggrund foreslås det, at afsnittene vedr. historiefagets identitet og formål formuleres, så det fremgår klarere, at historiefaget ikke kun beskæftiger sig med fortidsfortolkning, men også med den rolle disse fortolkninger spiller for mennesker og samfund i dag.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det er vurderingen, at der er en god balance mellem historiefagets videns- og kundskabsdimension og historiebrug. Høringssvarene imødekommes derfor ikke.

Historie, hhx

Foreningen af Historielærere ved Handelsgymnasiet foreslår, at formuleringen om, at synopsisforløbet skal placeres efter de øvrige undervisningsforløb og kravet om, at der skal afsættes 8-10 timer til dette forløb ændres. I stedet foreslås en formulering om, at der indlægges et projektforsløb i løbet af sidste semester inden for et af de gennemgåede forløb, uden krav om omfang eller produktform.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Læreplanen justeres, så det fremgår, at opgaven placeres frit på sidste semester. Desuden ændres begrebet ”synopsis” til ”et kort, skriftligt produkt” og timerammen ændres til 6-8 timer.

Foreningen af Historielærere ved Handelsgymnasiet påpeger, at der i afsnit 1.2 i læreplanen står, at eleverne skal forholde sig innovativt til nationale og historiefaglige problemstillinger. Foreningen foreslår dette ændret til, at eleverne skal *arbejde* innovativt med nationale og historiefaglige problemstillinger, idet ordet forholde implicerer evner, der ligger langt uden for rammerne for faget.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet imødekommer forslaget, da foreningens forslag er en præcisering af, hvad der menes.

Foreningen af Historielærere ved Handelsgymnasiet påpeger endvidere, at ordet ”problemformulering” anvendes et enkelt sted i afsnit 3.2, mens der i resten af læreplanen tales om ”problemstilling”. ”Problemformulering” foreslås derfor ændret til ”problemstilling” for at undgå begrebsforvirring.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Forslaget imødekommes.

Idéhistorie

Erhvervsskolernes Elevorganisation mener, at de faglige mål i læreplanen for idéhistorie B-niveau er meget voldsomme og ambitiøse.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Idéhistorie B er et nyt fag, som både favner almenhistoriske, teknologihistoriske og idéhistoriske aspekter. De faglige mål i faget afspejler denne brede historiske tilgang, men inden for denne ramme står det underviseren frit at vinkle faget efter undervisningens fokus. Ministeriet foretager ikke ændringer i læreplanen på baggrund af høringssvaret, da det vurderes hensigtsmæssigt, at de faglige mål i faget netop har en bredde, der giver underviserne friheden til at kunne understøtte forskellige

studieretninger, elevernes interessefelter såvel som uddannelsens profil.

Alex Young Pedersen, AARHUS TECH foreslår, at den pind, der under læreplanens kernestof lyder: ”forskellige karakteriseringer af anvendelsen af teknologi, ideer og historie” ændres til: ”forskellige anvendelser af teknologier, ideer og historie”, da denne pind har forvirret en del undervisere, specielt ordet ”karakteriseringer af”. Herudover foreslås det, at man under punkt 4.2. prøveform indskrives, at eksaminator skal have forberedt to supplerende spørgsmål til eksaminanden, som stilles ved den mundtlige prøve, da eksaminator er bedst til at bedømme, hvad eleven bør uddybe.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet imødekommer forslaget ved at erstatte ”karakteriseringer af” med ”tilgange til” under Kernestof. Under Prøveform indsættes den ønskede sætning med en yderligere tilføjelse om, at spørgsmålene fremsendes sammen med listen over elevernes problemstillinger.

Idræt

Gymnasieskolernes Idrætslærerforening udtrykker glæde over, at der nu er kommet prøve i faget, fordi det højner fagets status blandt eleverne og dermed også elevernes udbytte af faget. Foreningen er ligeledes tilfreds med, at eksamensformen indeholder alle fagets tre færdighedsområder.

Idrætsfaggruppen på Skt. Knuds Gymnasium ønsker, at ordet ”tværfaglige” i pkt. 3.4. skal ændres til ”flerfaglige” i læreplanen for stx idræt C.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet efterkommer ønsket og erstatter desuden ordet i læreplanerne for idræt B, htx og idræt B, valgfag, da ordet også indgår her.

Innovation

Danske Erhvervsskoler og – Gymnasier finder det uhensigtsmæssigt, at forretningsplanen ikke længere er en del af undervisningen. Produktinnovation er netop defineret som processen fra invention og frem til det første salg. Mange af de grundlæggende modeller i faget bygger på denne proces, og de vil i så fald blive mere eller mindre amputeret. Uanset hvilken af de 3-årige gymnasiale uddannelser, faget skal bruges på, så er det vigtigt at få en forståelse for forretningsplan og økonomi i innovation.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Forretningsplanen er ikke længere det bærende og styrende element i undervisningen, men det er stadig en del af de kernebegreber, som hører til kernestoffet foretagsomhed både på B- og C-niveau. Den nye læreplan åbner op for, at der kan arbejdes med andre typer forløb i undervisningen. Det er vurderingen, at det styrker innovation som gymnasialt fag, og medvirker til at dække bredere som valgfag på de gymnasiale uddannelser. Kommentaren giver derfor ikke anledning til justering af læreplanen.

Italiensk

Italiensklærerforeningen bemærker, at den frie adgang til at benytte alle hjælpemidler ved eksamen giver konsekvenser for den daglige undervisning. Derudover er foreningen bekymret over, at nogle skoler tilsyneladende ikke giver plads for sprogundervisning i grundforløbet.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Den tekst, som eksaminanderne skal arbejde med under forberedelsen, er forsynet med en instruks om, hvordan der skal arbejdes med teksten – netop for at undgå at eksaminanderne finder noget på nettet.

Ved den skriftlige prøve er der en delprøve uden hjælpemidler, og delprøven med alle hjælpemidler stiller krav til elevernes forståelse for sproget.

Japansk

Japansklærerforeningen finder det ikke meningsfyldt at bruge billeder som udgangspunkt for samtale på japansk i den mundtlige prøve på B-niveau. Den finder det heller ikke formålstjenligt at prøve eleverne i kulturstof på dansk i den mundtlige prøve på A-niveau, men ønsker i stedet, at elevernes mundtlige sprogfærdigheder prøves med udgangspunkt i en præsentation foretaget af eleven.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Ministeriet fastholder brugen af billeder som udgangspunkt for en samtale, idet det vurderes at være et egnet middel til at teste elevens spontane sprogproduktion.

Baggrunden for at teste kulturstof ved den mundtlige prøve på dansk er at sikre faglig dybde både ved prøven og i den daglige undervisning.

Forslaget om, at de mundtlige sprogfærdigheder prøves med udgangspunkt i en præsentation foretaget af eleven imødekommes.

Kemi

Kemilærerforeningen og Rosborg Gymnasiums kemifaggruppe udtrykker bekymring for, om den enkelte elev får nok individuel eksaminationstid ved den mundtlige prøve i kemi C. Hvis der er 6 elever i laboratoriet, og de har i alt 120 min. og de første 15 min. går fra til forberedelse, vil der være for kort eksaminationstid i forhold til i dag 24 min. pr. eksaminand.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Som følge af høringssvaret vil prøven blive justeret, således at eksaminationstiden bliver 100 min med op til 4 eksaminander i laboratoriet ad gangen, hvor de første op til 10 min går fra til forberedelse.

Danmarks Tekniske Universitet finder det besynderligt, at grundlæggende færdighed som stofidentifikation ved kvalitativ analyse (-og spektroskopi på stx A-niveau) kun indgår i læreplanen for stx og ikke fx htx.

Undervisningsministeriets bemærkning

Baggrunden for forskellen er ønsket om at understrege de to uddannelser profil. Det nævnte stofområde vil dog kunne indgå som supplerende stof i htx.

Michael Munck, kemilærer, Sukkertoppen Gymnasium HTX NEXT foreslår en justering i kernestoffet i kemi B, htx, hvor "eksempel på biologisk aktive makromolekyler" erstattes med "eksempel på makromolekyler", samt en præcisering af prøveformen i kemi A, htx.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Forslaget til ændring i kernestof vil blive indarbejdet i læreplanerne i kemi B både for htx og stx. Præcisering i forhold til prøveformen vil fremgå af vejledningen.

Rosborg Gymnasiums kemifaggruppe (stx) og Nina Riise, Campus Bornholm (htx) finder det meget problematisk, at den eksperimentelle del forsvinder fra eksamen for elever på kemi A og B. I stx fordi det forventes at være de elever, som har mest erfaring i laboratoriet, og i htx fordi det svækker profilen. Det testes allerede med den 5-timers skriftlige eksamen, hvor meget teori de kan.

Undervisningsministeriets bemærkninger

På kemi A og B, både htx og stx, skal der fortsat, som i dag, indgå eksperimentelt arbejde som en del eksamination, blot skal eleverne ikke selv udføre eksperimenter under prøven. For at sikre en forankring af det eksperimentelle arbejde ved den mundtlige prøve er der sket en præcisering i bedømmelseskriterierne på dette punkt. Den foreslåede prøveform på A-niveau sætter endvidere fokus på den tematiske tilgang til kemiundervisningen, og vil give mulighed for at tage udgangspunkt i en virkelighedsnær problemstilling og at perspektivere det kemifaglige i en bredere sammenhæng. Endvidere inddrages eksaminandens evne til at gøre iagttagelser og analysere eksperimentelt arbejde ved de nye digitale skriftlige prøve i kemi fx ved brug af videofilm af eksperimentelt arbejde. Gælder både i htx og stx.

Kinesisk

DEG finder, at eksamensformen i valgfaget kinesisk A harmonerer dårligt med bedømmelseskriterierne. Når 1/3 af eksaminationen skal foregå på dansk, er der stor risiko for, at elevernes engagement i at tilegne sig sproget nedprioriteres. Kinesisk skal behandles som de øvrige begyndersprog på A, hvor den fulde eksamen også er på det pågældende sprog.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Eksamensformen med en delprøve, der foregår på dansk, harmonerer med de faglige mål og kernestoffet. Delprøven foregår på dansk for at styrke dybden og fagligheden i behandlingen af kultur- og samfundsforhold. DEG's forslag imødekommes derfor ikke.

Kulturforståelse

Landssammenslutningen af handelsskoleelever fremfører, at det for hhx-eleven er vigtigt, at det merkantile perspektiv indarbejdes i faget på hhx. Det er vigtigt at kunne lave en sammenkobling af kulturforståelse og erhvervsmæssige interesser. Det er vigtigt, at de faglige mål og kernestoffet på hhx afspejler en faglig sammenhæng med de økonomisk bærende studieretningsfag.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Toningen af valgfaget i forhold til de forskellige gymnasiale uddannelser, herunder den merkantile retning, vil fremgå af vejledningen.

Kommunikation og it

I kernestoffet omkring "Design og visuel kommunikation" finder Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier, at det ikke er nok at benævne formsprog, når billeder og levende billeder er koblet sammen. Der savnes, at der også er fokus på de filmiske virkemidler som panorering, tiltning osv.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Forslaget imødekommes, så der foretages en præcisering af ordlyden i læreplanerne for Kommunikation og IT, således at formuleringen "filmiske virkemidler" indgår i kernestoffet om "Design og visuel kommunikation.

Latin

A-niveau

Klassikerforeningen bemærker, at formuleringen i læreplanens afsnit 3.1. "Mindst ét tema vælges fra den latinske tradition efter antikken" kan tolkes sådan, at ét tema udelukkende skal indeholde latinske tekster fra den efterantikke, latinske tradition. "Mindst ét tema skal indeholde latinsk tekst fra den efterantikke tradition" eller noget tilsvarende.

B-niveau

Klassikerforeningen bemærker, at der i læreplanens afsnit 2.1. står ”europæisk kultur”, hvor der i læreplanen for latin A står ”senere kultur”. Det vil være bedre, hvis der også står ”senere kultur” i læreplanen for latin B, da det giver mulighed for en bredere perspektivering både i undervisningen og til eksamen – det vil desuden passe bedre til formuleringen i afsnit 1.1: ”Latin åbner derfor for et førstehåndskendskab til antikken og dens efterliv såvel europæisk som globalt”.

Derudover har Klassikerforeningen en række mindre justeringsforslag vedrørende bedømmelseskriterier og de mundtlige prøver.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Klassikerforeningens forslag om justering af læreplanerne for latin A- og B-niveau samt foreningens mindre justeringsforslag imødekommes.

Markedskommunikation C

En gruppe afsætningsundervisere fra ZBC, Næstved påpeger, at kernestoffets omfang er vokset betragteligt, hvilket ikke efterlader mulighed for at fokusere på den kreative del af faget, som der ellers også lægges op til i læreplanen. Endvidere mener gruppen, at formuleringen om kompetencerne i læreplanen efterlader et indtryk af, at eleverne skal kunne væsentligt mere end i den gamle læreplan.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det er ikke vurderingen, at omfanget af kernestof er vokset. De faglige mål er moderniserede, men er ikke blevet udvidet.

Matematik

Fagligt indhold

Matematiklærerforeningen, matematiklærere fra Køge Gymnasium og matematiklærerne fra Nakskov Gymnasium vurderer, at omfanget af kernestof i læreplanerne fremstår meget omfattende, idet der indføres en række nye emner og lægges fokus på tidskrævende undervisningsformer.

Matematiklærerforeningen, Lederforeningen for VUC og Torben Arentoft, VUC Århus påpeger, at kernestofemnet ”geometri” beskrives forskelligt i læreplanen for hfB og stxB, dels som analytisk geometri, dels som vektorer i to dimensioner.

Derudover har Matematiklærerforeningen en række forslag til mindre justeringer og præciseringer.

Undervisningsministeriets bemærkninger

På stxB og hfB er integralregning helt fjernet. Der er tale om et omfattende og abstrakt emne, som har vist sig vanskeligt at håndtere. For at skabe lidt mere tid til fordybelse justeres læreplanerne således: Emnet annuitetsregning i stx C, B og A samt hf C og B flyttes fra kernestof, og dermed fra skriftlig eksamen, over i supplerende stof på alle niveauer. Emnet er velegnet som projektorienteret samspils-emne og den deraf følgende afprøvning ved mundtlig eksamen alene.

Det faglige indhold i de to beskrivelser af emnet ”geometri” i de to nævnte læreplaner ækvivalerer hinanden. HfB-læreplanen vil blive justeret, så denne ensartethed fremgår tydeligt.

Matematiklærerforeningens forslag til justeringer og præciseringer vedrørende fagligt indhold imødekommes, bortset fra et forslag om at præcisere et forhold vedrørende hypotesetest, der i stedet vil fremgå af vejledningen, og et forslag om at redigere afsnittet om didaktiske principper.

Screening

Carl Winsløw, KU, og matematiklærere ved Slagelse Gymnasium foreslår, at opgavesættet til screeningen skal være centralt stillet. Dette bakkes op af Matematiklærerforeningen, der dog alternativt foreslår, at ministeriet hvert år udarbejder vejledende opgaver til screeningen i grundforløbet, hvilket også foreslås af AAU og medlemmer af matematikkommissionen.

Matematiklærere ved Nykøbing Katedralskole foreslår, at screeningen skal afspejle den endelige eksamen bedre. Derfor foreslås screeningen ændret til en todelt prøve med en halv time uden hjælpemidler og halvanden time med hjælpemidler. Denne form for prøve vil give et bredere grundlag at vurdere eleverne, idet det kan vurderes hvorledes de arbejder både med og uden hjælpemidler, og at dette vil kvalificere den vejledning den enkelte elev skal modtage i forbindelse med studieretningsvalget.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Det fremgår af den politiske aftale om gymnasireformen, at screeningen er intern. Ministeriet vil i en periode udarbejde vejledende opgavesæt til screeningen.

Screeningen skal afdække, om eleverne har tilegnet sig matematisk viden og matematiske færdigheder i grundforløbet. Det vurderes, at der i det korte grundforløb skal være fokus på en indføring i skolens matematiske værktøjsprogram og fagligt samspil med nv og evt. samfundsfag om modellering af data frem for fokus på arbejde med og uden hjælpemidler. På den baggrund imødekommes forslaget om at ændre screeningen ikke.

Mindstekrav

Matematiklærerforeningen foreslår, at mindstekrav præciseres i læreplanerne og ikke blot beskrives i overordnede termer.

Institut for Matematiske fag og Matematiklærerforeningen foreslår, at mindstekravene afprøves skriftligt i alle forløb.

Dansk Industri foreslår, at det overvejes at indføre en særskilt bedømmelse af elevens evne til at opfylde mindstekravene.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Begrebet ”mindstekrav” er et komplekst begreb, som ikke egner sig til en egentlig udfoldning i læreplanen, fordi dette blot ville være en gentagelse af de faglige mål og det faglige indhold formuleret i termer af et ”simpelt taksonomisk niveau”. I stedet vil begrebet blive udfoldet i undervisningsvejledningerne.

Matematikkommissionen anbefaler, at mindstekrav som hovedregel skal testes i de centralt stillede skriftlige prøver og i interne prøver. Ministeriet vurderer, at denne anbefaling er fulgt, idet der er skriftlige prøver i stxB, stxA, hfC, hfB, hhxA, htxA, men ikke i stxC, hhxC, hhxB og htxB, hvor opfyldelse af mindstekrav sker i forbindelse med en mundtlig eksamination.

Ved de skriftlige prøver skal opgaverne knyttet til mindstekravene markeres tydeligt, således at de let kan identificeres blandt sættes øvrige opgaver. Derfor finder ministeriet ikke, at der er behov for at indføre en særskilt bedømmelse af elevens evne til at opfylde mindstekravene.

Materialeteknologi

Erhvervsskolernes elevorganisation nævner, at det i forhold til valgfaget Materialeteknologi virker som om, der er lagt meget vægt på kemi. Organisationen finder, at det giver mening at lægge et mere ligeligt fokus, således at faget appellerer til flere elever.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Det er muligt for den enkelte institution og underviser at tilrettelægge faget bredt.

Mediefag

Medielærerforeningen er betænkelig ved, at det i punkt 2.4 angivne sidetal, navnlig på mediefag C (75-100 sider), kan præge faget i en for læsetung retning, særligt hvad angår bestemte elevtyper og på hold, der skal gennemføre faget på ét semester. Foreningen finder det positivt for fagligheden i mediefag, at der i læreplanen er et eksplicit krav om skriftlighed, men mener at det står uklart, hvordan det vil blive udmøntet på de enkelte skoler. Medielærerforeningen finder, at det ud fra et pædagogisk perspektiv er godt, at der i læreplanen nu er sat en maximal gruppestørrelse på 5 elever (jf. punkt 3.2), men vurderer at det kan blive svært at leve op til på skoler, hvor ledelsen ikke er indstillet på at bruge øgede ressourcer på medieudstyr.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Det angivne sidetal for mediefag på C-niveau er blevet til på baggrund af et skøn baseret på, hvor meget læsestof det typisk involverer, når eleverne introduceres til den mediefaglige basisterminologi (filmsprog, dramaturgi etc.) samt på hvor meget sekundært materiale der indgår, når eleverne efterfølgende arbejder med teoretisk-analytiske forløb i faget. Dette omfang er afhængigt af bl.a. valg af forløbsemne. For at sikre, at der på det enkelte hold kan skabes en hensigtsmæssig balance mellem fagets praktiske og teoretisk-analytiske del, imødekommes ønsket om at ændre på sidetallet for C-niveau. Det angivne sidetal for mediefag C på 75-100 sider ændres til 50-100 sider, mens det angivne sidetal for mediefag B (150-200 sider) fastholdes.

Foreningens bemærkninger til indførelse af et maksimum for gruppestørrelsen giver ikke anledning til ændringer.

Musik

Musiklærerne på Rosborg Gymnasium, Musiklærerne på Rønde Gymnasium, Musikgruppen på Aurehøj Gymnasium og Anne Macholm fremfører en række synspunkter i forhold til prøverne i musik samt forslag til at omfanget på musik A nedsættes fra 300-400 sider til 200-300 sider, og at der fastsættes en øvre grænse for antallet af ensemblemedlemmer på 8.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Formuleringerne vedrørende de todelte mundtlige prøver i musik vil blive justeret i læreplanerne, så der ikke lægges op til en bestemt rækkefølge.

Forslaget om at nedsætte omfanget med 100 sider imødekommes ikke, men det vil blive understreget i vejledningerne, at der ved "tekstmateriale" forstås det udvidede tekstbegreb. Derudover vurderes det ikke nødvendigt at fastsætte en øvre grænse for antallet af ensemblemedlemmer, når stemmerne er solistisk besat. De øvrige kommentarer vil blive adresseret i vejledningerne.

Naturgeografi

Geografilærerforeningen foreslår en række tekstnære justeringsforslag.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Geografilærerforeningens forslag til tekstnære justeringer imødekommes bortset fra forslaget om, at sætningen ”Eksaminationen indledes med eksaminandens præsentation af opgavens løsning” ændres til ”Eksaminationen indledes med eksaminandens præsentation af opgaven”, og forslaget om at ”perspektivering” udgår som krav til prøven. Tanken med prøven er, at eksaminanden skal fremlægge sin løsning af den stillede opgave og ikke blot reproducere opgaveformuleringen. Da ”perspektivering” er en af de naturvidenskabelige kompetencer fastholdes kravet hertil.

Birgitte Heje Larsen anfører, at der lægges op til, at livets udvikling og historie tages ud af læreplanerne i naturgeografi C og B, og at dette er problematisk.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Læreplanerne i naturgeografi er justeret blandt andet for at sikre nødvendigt fokus på naturgeografifagets bredde og sikre plads til de politiske ønsker om en uddannelse med et udvidet dannelsesbegreb. Det omtalte område er fortsat relevant område for fagets supplerende stof. Kommentaren giver derfor ikke anledning til ændringer.

Naturvidenskabelig faggruppe

Lærere ved Holstebro gymnasium og hf ved Christina Lindeskov og 12 Lærere fra VUC-Nordjylland og Th. Lang kommenterer prøveformen.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Prøveformen er en del af den politiske aftale om gymnasireformen. Kommentarerne giver derfor ikke anledning til ændringer.

Naturvidenskabeligt grundforløb

Fysiklærerforeningen, Kemilærerforeningen, HTX Matematiklærerforeningen og Kirsten Brink Lund, Århus Akademi kommenterer en række forhold, herunder indførelse af en intern prøve.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Kommentarerne giver ikke anledning til ændringer; men nogle af de fremførte forhold vil blive adresseret i vejledningen, herunder en udfoldning og præcisering af læreplanens intention om faglig bredde for at undgå hele grundforløb med delforløb udelukkende med inddragelse af meget nært beslægtede fag og fagområder.

Produktudvikling

Teknologilærerforeningen stiller sig undrende i forhold til at man i grundforløbet i faget Produktudvikling ikke lader eleverne gennemføre et helt produktudviklingsforløb, der er en central arbejdsmetode i fagene Teknologi og Teknikfag. Samtidig skal eleverne opstille krav til en løsning/et produkt og begrunde i hvilken grad produktet lever op til de stillede krav og løser problemet – uden at fremstille et produkt, der kan testes i forhold til kravene. At eleverne ikke skal fremstille et produkt finder foreningen uhensigtsmæssigt, da eleverne ingen erfaring har med produktudvikling og opstilling af krav/test.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Grundforløbets varighed er 45 timer og da værkstedsarbejdet er tidskrævende, særligt når det er selvstændigt og første gang, er det ikke et obligatorisk element i grundforløbet, men er selvfølgelig stadig at finde i både teknologi og teknikfag, da de tidsmæssige rammer her tillader det. Læreplanen for produktudvikling lægger *ikke* fast, at arbejde i værksteder *ikke* kan være en del af grundforløbet i produktudvikling. Alt efter skolernes forskellige kapacitet mht. værksteder kan forløbet ende ud i mere eller mindre ambitiøs fremstilling af produkter.

Programmering

Erhvervsskolernes Elevorganisation kommenterer læreplanens punkt 3.2, hvor der står *Eksamensprojektet indgår i grundlaget for den afsluttende standpunktskarakter, hvis der gives en sådan, og udgør grundlaget for prøven*, med bemærkningen: ”Det vides vel, om der gives en afsluttende standpunktskarakter, og derfor vides det vel også, om eksamensprojektet skal indgå i vurderingen af denne?”

Undervisningsministeriets bemærkninger

Baggrunden for formuleringen er, at programmering kan anvendes som valgfag i alle gymnasiale uddannelser, herunder også hf. På hf-uddannelsen gives ikke årskarakterer, men vejledende standpunktskarakterer i november og marts.

Religion

Religion C

Religionslærerforeningen ønsker at få indført enkelte sproglige præciseringer under punkt 2.1 faglige mål i læreplanen. Foreningen ønsker desuden, at kravet til de udadrettede aktiviteter under punktet arbejdsformer blødes op, således at sætningen ”ekskursioner, feltarbejde og andre udadrettede aktiviteter skal indgå i undervisningen, hvor det falder naturligt” i stedet får indledningen ”udadrettede aktiviteter såsom ekskursioner eller feltarbejde...”.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ønskerne om de sproglige ændringer imødekommes, og læreplanen justeres på den baggrund.

Religionslærerne ved Odder Gymnasium påpeger, at kravene om formativ evaluering i hvert semester på religion adskiller sig fra formuleringerne om evaluering i andre stx-fag på C niveau.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet imødekommer ønsket om at skabe overensstemmelse mellem læreplanerne på C-niveau, stx. For fortsat at sikre et styrket fokus på løbende evaluering og feedback, ændres afsnittets første sætning til følgende: ”Gennem individuel vejledning og løbende evaluering skal eleven undervejs i forløbet opnå en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt, herunder beherskelse af religionsfaglige begreber og evner til at foretage religionsfaglige analyser.”

Religion B

Religionslærerforeningen anfører, at det under læreplanens punkt 4.2 bør tilføjes, at spørgsmålene til projekterne også skal sendes til censor forud for prøvens afholdelse. I læreplansudkastet er det kun anført, at censor får tilsendt opgaverne og projekterne.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet imødekommer ønsket og indfører tilføjjelsen i læreplanen.

Retorik

Retoriklærerforeningen påpeger, at den essentielle vurderingsdel mangler i læreplanen, da det ikke giver mening at bruge betegnelsen ”retorisk analyse”, hvis man alene kigger på stilistik, argumentation, appelformer, genre etc., uden også at foretage en vurdering af ytringens hensigtsmæssighed i forhold til den konkrete kommunikationssituation.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet anerkender behovet for en præcisering, hvilket vil ske i vejledningen til læreplanen.

Samfundsfag

Landssammenslutningen af Handelsskoleelever (LH) understreger, at det er vigtigt i samfundsfag at have fokus på interesse- og brancheorganisationer, herunder deres position i samfundet. Derudover mangler LH en præcisering af, hvor mange spørgsmål der følger med det ukendte tekstmateriale, da det ellers kan variere fra 3 til 10 spørgsmål

Undervisningsministeriets bemærkninger

Under både formål, faglige mål og kernestof i læreplanen er der et særligt fokus på erhvervslivets forhold. I vejledningen til læreplanen vil det blive nævnt, at interesse- og brancheorganisationer med fordel kan inddrages under erhvervslivets forhold.

I vejledningen til læreplanen vil der blive givet eksempler, hvor der typisk anvendes tre spørgsmål.

Spansk

Spansklærerforeningen foreslår, at følgende sætning ved den skriftlige prøve på A-niveau ’efter højst en time afleveres besvarelsen af første del af opgavesættet’ ændres til ’efter en time afleveres...’, da den nuværende ordlyd kan forlede eleverne til at afslutte delprøve 1 for tidligt uden at have gennemarbejdet besvarelsen godt nok.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Det er ministeriets vurdering, at eleverne skal have mulighed for selv at disponere deres tid til eksamen. Derfor imødekommes forslaget ikke.

Studieområdet (SO) og studieområdeprojektet (SOP), htx og hhx

Danske Erhvervsskoler – og Gymnasier, Daneklærerforeningen/e-sektionen for de erhvervsgymnasiale uddannelser, Handelsskolernes Engelsklærerforening (HL), daneklærerne ved hhx Holstebro og Foreningen af Historielærere ved Handelsgymnasiet beklager, at studieområdeprojektet, SOP’en i hhx er bundet til elevernes studieretningsfag, da det indsnævrer elevernes muligheder for valg af fag og lægger et stort pres på bestemte faglærere og besværliggør planlægningen af prøverne.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

SOP’en er bundet til elevernes studieretningsfag for at sikre en stærk erhvervsfaglig profil i uddannelserne, hvilket er et vigtigt element i reformen af de gymnasiale uddannelser. På den baggrund fastholdes kravet om binding til studieretningsfag derfor i læreplanerne.

GL ønsker præciseret, at studieplanen for studieområdet i hhx skal være så detaljeret, at der sikres rimelige rammer for overlevering, progression, evaluering, feedback og skriftlighed mellem de enkelte forløb.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Kravene til studieplanen som beskrevet i læreplanen rummer allerede de af høringsparten efterlyste elementer. Ministeriet vil på baggrund af høringssvaret sørge for, at de enkelte elementer vil blive uddybet i vejledningen til læreplanen.

Erhvervsskolernes Engelsklærerforening mener, at definitionen på begreberne ”problemformulering” og ”opgaveformulering” i forbindelse med SOP’en er uklare. Foreningen efterlyser derfor dels en afklaring af, hvor tæt opgaveformuleringen skal være på problemformuleringen, dels en afklaring af om opgaveformuleringen skal være ukendt for eleven.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det fremgår af læreplanen, at problemformuleringen er elevens udspil til ramme for SOP, mens opgaveformuleringen er den af vejlederen stillede opgave til eleven. Det fremgår også, at opgaveformuleringen skal sikre, at eleven har mulighed for at opfylde de faglige mål for studieområdet i sin besvarelse. Den nærmere beskrivelse af problemformulering og opgaveformulering vil blive uddybet i vejledningen.

Erhvervsskolernes Engelsklærerforening efterspørger en præcisering af, hvordan omfanget af ”et mindre bilagsmateriale” til SOP defineres. Det understreges, at det er formålstjenligt, at der vedlægges bilag for at sikre fagligt og sprogligt fokus, og at der er behov for, at sådanne bilag kan være omfangsrige.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vil indsætte detaljer om indhold i vejledning til læreplanen, ligesom rammerne for omfanget af bilagsmaterialet også vil blive præciseret her.

Erhvervsskolernes Engelsklærerforening efterlyser en præcisering af vægtningen mellem den skriftlige rapport og den mundtlige præstation i SOP, da det frygtes, at den mundtlige prøve ikke i tilstrækkelig grad vil kunne afdække elevens faglige kompetencer, eller hvorvidt eleven selv har skrevet sin rapport.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

I læreplanen er angivet bedømmelseskriterier for både den skriftlige rapport og den mundtlige fremlæggelse, og det angives her, at eksamenskarakteren er en helhedsvurdering af den skriftlige og mundtlige præstation. Detaljer angående eksaminationen i studieområdet uddybes i vejledningen.

Teknologilærerforeningen foreslår, at to forløb i studieområdet bindes til samspil mellem hhv. teknologi og dansk samt teknologi og et naturvidenskabeligt fag, så eleverne lærer rapportgenren og lærer at anvende særligt naturvidenskabelig viden i forbindelse med produktudvikling.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vurderer, at det ikke er hensigtsmæssigt at indføre yderligere bindinger ift. samspil mellem fag i studieområdet på htx, idet der allerede indgår et obligatorisk samspil mellem dansk og idehistorie i form af dansk-idehistorieopgaven samt et obligatorisk samspil mellem studieretningsfag i form af studieretningscasen.

Studieretningsprojektet (SRP)

Danske Gymnasier mener, at ansvaret for at vurdere, om eleverne kan skrive enkeltfagligt studieretningsprojekt, bør ligge hos institutionens leder enten i form af lokale retningslinjer eller i form

af en godkendelse hos institutionens leder, da dette vil sikre, at muligheden for enkeltfagligt studieretningsprojekt ikke udvander det faglige samspil. Desuden undrer det, at det af læreplanen fremgår, at elever kan undlade at skrive studieretningsprojekt inden for deres studieretningsfag. Herved er der risiko for, at intentionen med den fokuserede fordybelse i det nye studieretningsgymnasium udvandes, samt at antallet af elever, der arbejder med sprog og naturvidenskab i studieretningsprojektet, reduceres. Det anbefales derfor, at det kun er muligt at skrive enkeltfaglig opgave i studieretningens A-fag.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Læreplanen er skrevet i overensstemmelse med aftaleteksten. I aftalen om styrkede gymnasiale uddannelser fremgår det, at studieretningsprojektet som hovedregel skrives i to fag, men der gives mulighed for, at faglæreren kan godkende enkeltfaglige studieretningsprojekter.

Af aftaleteksten fremgår det, at hvis et studieretningsprojekt skrives i et fag, skal dette fag være på A-niveau, men aftaleteksten begrænser ikke de mulige fag til at være studieretningsfag, og anbefalingen om, at det kun er muligt at skrive en enkeltfaglig opgave i studieretningens A-niveau fag imødekommes derfor ikke.

Dansklærerforeningen/g-sektionen for stx og hf, påpeger, at formuleringen om, at eleverne skal ”besvare en stille opgave” bør ændres til, at eleven selv skal udfærdige en problemformulering, selvfølgelig efter lærerens godkendelse og evt. tilretning. Foreningen anfører bl.a. at det vil styrke elevernes studiekompetencer.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vurderer, at den nuværende formulering tager hensyn til både de elever, der kan arbejde selvstændigt og de elever, som har brug for mere vejledning i arbejdsprocessen, og derfor imødekommes forslaget ikke.

Dansklærerforeningen/g-sektionen for stx og hf, Kemilærerforeningen og Klassikerforeningen bemærker, at der virker til at være en formuleringsfejl i stk. 3, idet sætningen ”Der skal løbende i gymnasietiden indgå flerfaglige forløb, som forbereder eleverne til arbejdet med studieretningsprojektet (SRP).” gentages.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet vil på baggrund af foreningernes bemærkning omskrive afsnittet, så sproglige gentagelser undgås.

Dansklærerforeningen/g-sektionen for stx og hf påpeger, at det er vigtigt, at det videnskabsteoretiske får fokus på konkret anvendelse af dokumentation, faglig argumentation og faglig metode og ikke bliver et teoretisk ridt.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Ministeriet deler høringens opfattelse og vil udfolde dette nærmere i vejledningen.

GL efterspørger en nærmere definition af det i læreplanen beskrevne krav om, at de elever, der skriver en SRP-opgave, som indeholder innovation, skal vurderes ud fra deres evne til at ”udvikle og vurdere løsningsforslag”. GL ønsker specifikt en karakteristik af, hvornår den enkelte elev kan karakteriseres som hhv. rigtig god, mindre god og ikke god til dette.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Udfoldning af bedømmelseskriterier vil fremgå af vejledningen.

Større skriftlig opgave (SSO), hf

Dansklærerforeningen/g-sektionen for stx og hf udtrykker tvivl om, hvordan formuleringen "...at undersøge en konkret og virkelighedsnær faglig problemstilling" i læreplanen vedr. større skriftlig opgave (SSO) i hf skal forstås i forhold til danskfaget.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

For at undgå at nogle fag kan opfatte formuleringen som begrænsende i forhold til deres faglighed i arbejdet med faglige problemstillinger i SSO, vil ministeriet fjerne ordet "virkelighedsnær" under punkt 1.1. Identitet.

Teknikfag

Erhvervsskolernes ElevOrganisation spørger, om arbejdet i teknikfagene er problembaseret projektarbejde.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Undervisningen i teknikfag gennemføres i udstrakt grad som problembaseret projektarbejde.

Teknologi

Teknologilærerforeningen foreslår, at modelbygning indføres i teknologi B, at forskellen mellem teknologi A og teknologi B tydeliggøres ved tilføjelse af sætningen: *Herudover indgår virksomhedsprojekter, som omfatter opbygning af en virksomhed med udvikling af et produkt, tilrettelæggelse af produktionen, herunder fremstilling af produktet og markedsføring* i afsnittet om arbejdsformer. Endelig foreslår foreningen, at det tydeliggøres i læreplanen, at det afsluttende projekt i teknologi A skal være et virksomhedsprojekt, hvor der tages udgangspunkt i en samfundsmæssig problemstilling.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Der skal være en klar forskel mellem teknologi B og A, derfor er modelbygning valgt som et af de punkter, der kun skal være krav om på teknologi A – skolerne må dog gerne bygge modeller som led i produktudviklingen på teknologi B. Da teknologi B produkterne i virkelighedens verden varierer fra at være prototyper til kun modeller, er det vurderet, at det er for detaljeret et krav at stille på teknologi B.

For at tydeliggøres forskellen mellem teknologi A og teknologi B tilføjes følgende sætning i afsnittet om arbejdsformer i læreplanen for teknologi A: *Eleverne arbejder i teknologi A med fokus på virksomheder og virksomhedsopbygning, produktudvikling og produktion i nye såvel som eksisterende virksomheder.*

For at tydeliggøre kravene til det afsluttende projekt i teknologi A tilføjes det, at *projektet skal være problembaseret og omfatte virksomheds- og produktionsaspektet af faget*

Teknologilærer Kirsten Frandsen foreslår, at læreplanens sætning i kernestoffet "teknikker til identifikation af en samfundsmæssig problemstilling indenfor et tema" erstattes af "udvælgelse af en samfundsmæssig problemstilling indenfor et tema"

Undervisningsministeriets bemærkninger

Forslaget imødekommes.

Tysk

Peter Ole Dallmann for tyskfaggruppen på Sct. Knuds Gymnasium udtrykker bekymring for prøveformen på Tysk fortsættersprog B-niveau, da hele eksamen skal foregå på tysk. Det kan gøre det vanskeligt at afdække, om en eksaminand med vanskeligheder ved at udtrykke sig på tysk har kunnet læse og forstå det tysksprogede tekstmateriale.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Den mundtlige prøve er et velegnet format til at bedømme, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål. Prøveformen afspejler det kommunikative sprogsyn, som læreplanen bygger på og ligger i tydelig forlængelse af prøveformen i mundtlig tysk i folkeskolen, hvor alt foregår på tysk i prøverne i såvel 9. som 10. klasse. Ministeriet finder derfor ingen anledning til at ændre i læreplansudkastet.

Økonomisk grundforløb

Handelsgymnasiernes matematiklærerforening ønsker, at det ikke er økonomilærerne, der skal være ansvarlige for matematikdelen af det økonomiske grundforløb.

Undervisningsministeriets bemærkninger

Det økonomiske grundforløb udgør den gymnasiale introduktion til økonomisk teori. I forløbet sættes de økonomiske profilfag, afsætning, international økonomi og virksomhedsøkonomi i spil gennem arbejdet med problemstillinger omkring privatøkonomiske beslutninger. Derfor er det afgørende, at det er økonomilærere, der varetager undervisningen.

Oversigt over hørte myndigheder og organisationer samt modtagne høringsvar - udkast til bekendtgørelse om de gymnasiale uddannelser og udkast til gymnasiale læreplaner

Nr.	Høringspart	Modtagne høringsvar pr. 27. marts 2017	Indholdsmæssige bemærkninger	
			Ja	Nej
1	Danmarks Private Skoler - grundskoler og gymnasier	X	X	
2	Danmarks Vejlederforening	X	X	
3	Dansk Arbejdsgiverforening (DA)			
4	Dansk Center for Undervisningsmiljø			
5	Dansk Erhverv	X	X	
6	Dansk Industri (DI)	X	X	
7	Danske Erhvervsakademier			
8	Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier – Bestyrelserne	X	X	
9	Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier – Lederne			
10	Danske Gymnasieelevers Sammenslutning	X	X	
11	Danske Gymnasier	X	X	
12	Danske Handicaporganisationer			
13	Danske Professionshøjskoler – University Colleges Denmark	X	X	
14	Danske Regioner			
15	Danske Universiteter	X	X	
16	Departementet for Uddannelse, Kultur, Forskning og Kirke (Grønland)	X	X	
17	Det Centrale Handicapråd			
18	Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig			
19	Erhvervsskolelederne i Danmark			
20	Erhvervsskolernes Elevorganisation	X	X	
21	Foreningen af Studenterkursusrektorer			
22	Gymnasiernes Bestyrelsesforening			
23	Gymnasieskolernes Lærerforening (GL)	X	X	
24	Handelsskolernes Lærerforening (HL)	X	X	
25	Kommunernes Landsforening (KL)			
26	Landssammenslutningen af Handelsskoleelever	X	X	
27	Lederforeningen for VUC	X	X	
28	Private Gymnasier og Studenterkurser			
29	Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser	X		X
30	Rådet for Ungdomsuddannelser			
31	Sammenslutningen af Steinerskoler i Danmark			

32	Team Danmark	X	X	
33	Uddannelses- og Forskningsministeriet	X	X	
34	Undervisnings-, Forsknings- og Kulturministeriet (Færøerne)			
35	UU Danmark	X		X
36	VUC Bestyrelsesforening	X	X	
U1	Peter Limkilde	X	X	
U2	Nina Riise (Campus Bornholm)	X	X	
U3	Tomas Bjørn Pedersen (Århus Akademi)	X	X	
U4	Lene Buch, Mette Brusgaard & Allan Uhre Hansen (Svendborg Gymnasium)	X	X	
U5	Lone Simonsen (Aalborg Katedralskole)	X	X	
U6	Jan Ivan Hansen (Herlufsholm Skole & Gods)	X	X	
U7	HF-udvalget på Nyborg Gymnasium (Marie-Louise Bach)	X	X	
U8	Lotte Vestermarken (Kalundborg Gymnasium)	X	X	
U9	Claus Drengsted-Nielsen	X	X	
U10	<u>Tolv dramatiklærere fra Fyn</u> Hans Erik Pedersen (Midtfyns Gymnasium) Kamilla Lillegaard Karbo (Midtfyns Gymnasium) Marie Lind (HF & VUC Fyn, Odense) Helle Bogaard (Odense Katedralskole) Lars Maarup (Odense Katedralskole) Lise Christiansen (Tornbjerg Gymnasium) Louise Prehn Schultz (Tornbjerg Gymnasium) Sune Roholt Mortensen (Flow Odense) Clemme Wolsing Kjær (Svendborg Gymnasium) Pernille Huus Boysen-Møller (HF & VUC Fyn, Svendborg) Karen Dam (Mulernes Legatskole) Kirsten Ladekjær Andersen (Faaborg Gymnasium)	X	X	
U11	Kirsten Frandsen	X	X	
U12	Tyskfaggruppen på Køge Handelsgymnasium (Rune E. H. Smidt)	X	X	
U13	Birgit Sigaard Jensen (Thisted Handelsgymnasium)	X	X	
U14	Foreningen Af Lærere i Samfundsfag (FALS)	X	X	
U15	Kemilærerne på Hjørring Gymnasium og HF-kursus (Mai Møldrup Madsen)	X	X	
U16	Kirsten Brink Lund (Århus Akademi)	X	X	
U17	Foreningen af Historielærere ved Handelsgymnasiet (FHH)	X	X	
U18	Matematiklærere fra Nykøbing Katedralskole (Bo Vagner Hansen)	X	X	
U19	Institut for Matematiske Fag, Københavns Universitet	X	X	
U20	Styrelsen for Fysiklærerforeningen	X	X	

U21	Kemilærergruppe fra Rosborg Gymnasium & HF (Susanne Hohn)	X	X	
U22	Michael Munck (Sukkertoppen Gymnasium)	X	X	
U23	<u>Tolv undervisere i Biologi og Naturvidenskabelig Fagpakke fra HF og VUC Nordjylland</u> Bjarke Egelund (Frederikshavn afd.) Richard Skøtt Rasmussen (Himmerland afd.) Camilla Jensen (Himmerland afd.) Astrid Junker Andersen (Aalborg afd.) Nicolai Fernandez (Aalborg afd.) Bodil Abrahamsen (Aalborg Afd.) Sara Fermann (Aalborg afd.) Kristian Helmer Petersen (Jammerbugt afd.) Lise Nebeling Rasmussen (Jammerbugt afd.) Hans Helgesen Marckmann (Hjørring afd.) Annette Wøldike Pind (Th. Langs HF&VUC) Anna Margrethe Teilmann (Th. Langs HF&VUC)	X	X	
U24	Foreningen af lærere i International Økonomi (FLIOE)	X	X	
U25	IT-Universitetet i København	X	X	
U26	Dansklærergruppen på Vestegnen HF & VUC (Thomas Wulff)	X	X	
U27	Institut for Matematik og Datalogi, Syddansk Universitet	X	X	
U28	Samfundsfagslærerne på Egå Gymnasium (Tina Rydal)	X	X	
U29	Carl Winsløw (Institut for Naturfagernes Didaktik, Københavns Universitet)	X	X	
U30	Idrætsgruppen på Sct. Knuds Gymnasium (Marianne Hansen)	X	X	
U31	Julian Bybeck Tosev (Herlev Gymnasium og HF)	X	X	
U32	Alex Young Pedersen (Aarhus Gymnasium)	X	X	
U33	Karrierefokus – i og efter gymnasiet	X	X	
U34	<u>Syv medlemmer af Matematikkommissionen</u> (Jesper Bang-Jensen, Lisbeth Fajstrup, Niels Grønbæk, Solvejg Jørgensen, Charlotte Krog Skott, Michael Lumholt, Steen Markvorsen)	X	X	
U35	Matematikgruppen på Niels Brock (Benjamin Teglbjærg)	X	X	
U36	Matematik-, Fysik- og Kemilærerforeningen (LMFK)	X	X	
U37	Tyskfagsgruppen på Sct. Knuds Gymnasium (Peter Dallmann)	X	X	
U38	Matematiklærergruppen (HHX) på EUC Nord Hjørring (Tanja Vammen Holm)	X	X	
U39	Matematiklærerforeningen STX/HF	X	X	

U40	Ib Michelsen (Skive Gymnasium & HF)	X	X	
U41	Lea Qvottrup Larsen (Fredericia Gymnasium)	X	X	
U42	Klassikerforeningen (Formand Rasmus Gottschalck)	X	X	
U43	Zita Jakobsen (Randers HF & VUC)	X	X	
U44	Handelsskolernes Tysklærerforening, bestyrelsen	X	X	
U45	Afsætningsgruppen ZBC Næstved (Jimmy Otto Hass)	X	X	
U46	Ditte Falbe Hansen (Aarhus Handelsgymnasium)	X	X	
U47	Anne Macholm (Roskilde Gymnasium)	X	X	
U48	Musikgruppen på Aurehøj Gymnasium (Merete Wendler)	X	X	
U49	Matematikgruppen på Nakskov Gymnasium (Torben Hermansen)	X	X	
U50	Bo Lykke Fredsgaard (Rektor på Viborg Handelsgymnasium & Viborg Tekniske Gymnasium) på vegne af HTX-fysiklærerne	X	X	
U51	Naturvidenskabelig Faggruppe-lærere ved Holstebro Gymnasium og HF (Christina Lindeskov)	X	X	
U52	Engelskfaggruppen på VUC Aarhus (Anne Kjær og Mikkel Kryel)	X	X	
U53	Matematiklærerne på Køge Gymnasium (Marianne Schou Nielsen)	X	X	
U54	Henrik Kragh Sørensen (Københavns Universitet)	X	X	
U55	HistorieLab – Nationalt Videntcenter for Historie- og Kulturarvsformidling	X	X	
U56	Kristoffer Madsbøll (Aalborg Studenterkursus)	X	X	
U57	Religionslærerforeningen for Gymnasiet og HF (Signe Elise Bro)	X	X	
U58	Bioteknologigruppen på Aarhus Gymnasium (Jens Christian Thybo Weibel)	X	X	
U59	Susanne Arens (Erhvervsskolen Nordsjælland)	X	X	
U60	Marianne B. Johansen (Skive Tekniske Gymnasium)	X	X	
U61	Den samtidshistoriske faggruppe på Niels Brock (Thomas Jensen)	X	X	
U62	Studievalg Danmark	X	X	
U63	Dansk Friskoleforening	X	X	
U64	Vibeke Petersen (Fagrepræsentant i Biologi på Virum Gymnasium)	X	X	
U65	Finanssektorens Arbejdsgiverforening (FA)	X	X	
U66	Religionslærerne ved Odder Gymnasium (Allan Ahle)	X	X	
U67	Torben Arentoft (VUC Aarhus)	X	X	
U68	Niels Brock (Helle Aagaard)	X	X	

U69	Birgitte Heje Larsen	X	X	
U70	Faggruppen for Historie på Roskilde Universitet (Kim Esmark, Studieleder for Historie, Institut for Kommunikation og Humanistisk videnskab)	X	X	
U71	Peter Hee Lindhardt (Slagelse Gymnasium)	X	X	
U72	Virum Gymnasiums dansklærere (Kristian Blum)	X	X	
U73	Studienævn for Historie på Aalborg Universitet (Lars Andersen)	X	X	
U74	Historielærergruppen på Sønderborg Statsskole (Tina Sahl Lydiksen)	X	X	
U75	Musiklærerne på Rønde Gymnasium (Bjørn Bølling Nyholm & Anne Mette Platz)	X	X	
U76	IBC, Århus Business College, Ålborg Handelsskole, Knord og TietgenSkolen	X	X	
U77	Dansklærerne ved Holstebro Handelsgymnasium (Mette Svane Qvist)	X	X	
U78	Ditte Rahbek Sørensen, Helene Fibiger Ernst og Ingrid Elholm Olsen, Vestegnen HF og VUC	X	X	
U79	Samfundsfagslærerne på Vejen Gymnasium og HF (Allan Ølgaard Thomsen)	X	X	
U80	Jan Havreland, VUC Holbæk	X	X	
U81	Birgitte Speyer, Øregård Gymnasium	X	X	
U82	Morten Uhrskov Jensen, Herlufsholm Skole	X	X	